

P V I S

1 6 1 8

- I. Caroli de Casu Mirabili ad Academiæ.
- II. Simonis Stenii Dialogi duo Græcè conscripti.
- III. Oræes duæ: una de Consensu Theologiae Lutheri cum Cetera Epicuri, Hungeri Pontifici: altera Schilteri prioris Apologiam continens.
- IV. Petri tres de Peccato Originali.
- V. Samuelis Porisii de Invidia.
- VI. Orationes Septem à Johanne Pseffingero et Henrico Salmutho in commenda Rectorum Lipsiensium habita.
- VII. Oratio Funeris de Augusto Saxonia Electore, Furmani.
- VIII. Oratio de Vita Christiana.
- IX. Oratio Chrysostomi de Exortio Viri Latine recitata.
- X. Davidis Viri de Justitia et Bonis Operibus.
- XI. Oratio Auleanti, quæ ad Dna. Fuchium lecta est Auditoribus.
- XII. Tolam tres de Pelagianismo.
- XIII. Caschi oratio in actu Magistratus habita.
- XIV. Hutteri Laudatio Funeris Christiani II. Electoris Saxoniae.
- XV. Epopsi Synopsis Myliana de Comœdia. Hispanica.
- XVI. Miti Vituperatio et Laudatio Cetera.
- XVII. Indicius sicut Conjugis D. Tassenloeyer.
- XVIII. Oratio M. Aemilii Porti in Actu Magistratus.
- XIX. De Studiis Tevitarum Abstractioribus.
- XX. Gediti. De sensu Sexus Mulieris.
- XXI. Hopfneri Oratio Funeris Lysero dicta.
- XXII. Chytræ de Pitea Avimii Tranallitate.

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS,

NJ 34

VI.
ORATIONES

à
Iohanne Pfeffingero
&
Henrico Salmutho

Theologis,

IN ACADEMIA INCLYTA LI-
PSIENSI, ANNIS DIVERSIS PRONVNCIATAE,

cum ab ijs pro antiquo more Rectores ex Bauarica (quam vo-
cant) natione, solenni conuentu indicto, subditis com-
mendarentur Viri Clarissimi:

Ioachimus Camerarius Pabepergensis.

Henricus Salmuth Suinfurtensis.

Iohannes Homilius Memmingensis.

Leonhartus Lycius Hippolsteinensis.

Victorinus Strigelius Kaufbeierensis.

Iohannes Stromerus Aurbachius.

Georgius Masbachius Suinfurtensis.

Collectæ & editæ

à

I O H A N N E S A L M U T H O S. S. Theol. Lic.

* * *

S E R V E S T Æ,

ANNO M. D. LXXXVIII.

o

OPALIONES

OPALIONES

OPALIONES

OPALIONES

AD VIRVM AM-
PLISS. DN. MICHAEL-
LEM MASCVM, I. V. DOCTO-
REM, ET REIP. BRVNSVICENSIS
Syndicum primarium,

Iohannis Salmuthi Lic.

PROOEMIUM.

*V*M PROXIMIS SVPE-
rioribus annis lucubrationes atq; ad-
uersaria aui mei materni Iohannis
Pfeffingeri, & Henrici patris, iam-
pridem ex hac vita in illam melio-
rem euocatorum in manus sumerem: hic mihi præ-
cipue finis constitutus fuit, ut ijs legendis doctior
evaderem. Ut verò sensi me non planè esse frustra-
tum spe mea, studui quantum potui, ea certo ordine
colligere, ut singula suo tempore in lucem edita pro-
darent, atq; hac ratione aliorum quoq; studijs inser-
uiretur. Feci initium ab homilyis, qui sunt sermo-
nes habiti de ijs, quæ in Christianis Ecclesijs ad po-
pulum frequentem legi atq; explicari solent. Si ex
me quærat, ut initia se dederint? scilicet hoc
responderim, Rem ipsam quasi loqui. Magno e-
nim studio propter facilem & exquisitam methodi
rationem: & verborum perspicuitatem: rerum
A 2 deniq;

4
deniq, quæ in illis tractantur delectum, quæ hæc-
nus edita sunt, à compluribus expeti, & esse apud
bonos in precio atq, magnifera, mihi est exploratum.
Etsi enim varia variorum sunt de omni scriptio-
num genere iudicia, dum quilibet, ut sapit, ita pro-
bat vel improbat, quod legit: Ego tamen me non
errare, veniam certè mereri confido, si bene vel
preclarè etiam de illis lucubrationibus sentiam: atq,
studium diligentia meæ, & laboris multiplicis, quem
ijs colligendis atq, proferendis impendi, DEO gra-
tum, Ecclesie utile, & rerum Theologicarum
studiosis, atq, adeò pietatis & doctrina erudite a-
mantibus probari, neq, infructuosum futurum, mihi
omninò polliceor. Dicerem aliquid amplius, nisi
testimonium domesticum suspectum posset videri.
Hoc saltem addo, me non deterritum esse quorun-
dam iniquis iudicijs, sed multò magis accensum, ad
reliqua, ubi paululum plus ocij nactus fuero, expe-
dienda. Quæ sanè, quem genium sint habitura: si
qua futura est posteritas, & melius & candidius iu-
dicabit, neq, committet, opinor, ut scombris & pi-
peri cava tegmina exijs fiant, quod de quorundam
centonibus potius quàm libris verè pronuntiâris.
Qua de re insigne est Aristoclis illud, de Aristotelis
calumniatoribus pronuntiatum, citante Eusebio:
Omnes, inquit, erant sophistæ & contentiosi, quo-
rum nomina & libri citius quàm corpora perierunt.
Horū itaq, causa dū non desino, si vacat, inter char-
tas re-

5
tas relictas conquirere, si quid uspiam sit, quod rem
literariam quocunq; modo posset iuuare: incido in
pagellas, quibus collectae erant orationes ab auo &
patre meo habitae diuersis temporibus, & in Episto-
las, quas viri summorum ordinum praestantissimi,
de grauissimis rebus ad illos dederunt. Earum
lectione non modò animus meus mirificè recreatus
est, sed etiam iudicium de nonnullis confirmatum,
suntq; mihi digna omninò visa, quae cum alijs com-
municarentur. Patri certè meo charas fuisse has
orationum paginas, inde animaduertere potui, quod
diuersis temporibus conscriptae atque pronunciatæ,
magna diligentia asseruata, & in unum librum col-
ligatæ fuerint, cum in reliquis id genus commentati-
onibus simile quid non viderem obseruatum. Quod
verò intelligerem non unius omnes argumenti esse,
rectissimè me facturum arbitratus sum, si in tres
veluti partes illas distribuerem, quarum prima ora-
tiones, pro Lipsiensis Academia more veteri & lau-
datissimo, in commendatione Rectorum habitas:
altera in promotionibus Theologicis pronunciatas:
tertia deniq; de nonnullis doctrinae Christianae capiti-
bus conscriptas, complecteretur. Quo ordine in
edendis Epistolis uti commodissimè liceat, nondum
pronunciare possum. Continentur enim in illis va-
ria, quibus disponendis opus est iudicio magis, quàm
diligentia. Nam quae per annos quinquaginta
continuos, ab eo scilicet tempore, quo doctrina caele-

6
stis, Dei beneficio, per Martinum Luterum & Philippum Melanchthonē, à pontificia idolomania repurgata est, in religionis negotio acta sunt, illis notata atq; exposita pleraq; comprehenduntur, ut earum lectio fructuosa futura videatur, si quis rerum atq; casuum superioris ætatis seriem cognoscere, atq; uno intuitu ob oculos positam habere velit. De quibus suo loco. Hoc autem tempore, non incommodum fore existimaui, si illarum lucubrationum edendarum initium fieret ab eo orationum libro, quas auus & pater meus habuerunt publicè, solenni conuentu indicto, quo singulis semestribus Rector Vniuersitatis Lipsiensis electus, veluti in medium produci & ad subditos commendari solet.

Quid autem maiores nostros, quibus neq; sapientia defuit neq; virtus, ad hunc ritum introducendum & posteritati relinquendum commouerit, opera precium est attentius considerare, præsertim cum suos etiam Momos habeat, superbia turgidos, prudentia inanes, qui hoc argumenti genus ex arte κολακευτικῆ desumptum, ad demulcendum Commendandi fauorem excogitatum autumant, propterea, quod viuorum laudatio sit irrisio, Quod aiunt Imperatorem Pescennium, respondisse autori panegyrici in illius laudes conscripti. Melius profectò nunquam satis laudatus princeps Traianus, qui in maxima Senatus populiq; frequentia, Plinium
Consu-

7
Consulem clementissimè audiuit, laudum Imperatoris noui praconium facientē: tamq̃ proluxa oratione subditis commendantem. Legimus tam apud grecos, quam latinos usitatum fuisse, ut bellorum duces laudibus ornarent milites, quorum fides & virtus praclaris facinoribus perspecta fuit & cognita. Hæc laudatio publica non modò erat premium laborum & periculorum ad illos, quos attinebat, sed etiam incitamentum ad alios. Quin etiam illustrior, eaq̃ solennis ijs tribuebatur, qui fortiter pro patria pugnantes, gloriosam quidem, sed suis luctuosam oppetierant mortem, quemadmodum testatur oratio funebris apud Thucydidem à magno illo oratore Pericle habita. Quoties Iulius Caesar suos veteranos commendauit publicè, ut laudata virtus in benè merentibus cresceret, & hoc veluti calcari in alijs minus strenuis idem ardor ἢ ἀγιστέων ἢ ὑπεύθυνον ἔμμενον ἀδωρ, exuscitaretur? Hinc Comici suos milites è bellis cum re & gloria redeuntes faciunt, quibus non tam questuosum, quam gloriosum fuit cum hostibus manus conseruisse. Et quoniam magna cognatio est castrensis militia cum literaria, tum quoad animum magnum in laboribus perferendis, alacrem in periculis adeundis, inuictum in hostibus profligandis: tum quoad priuilegia & premia in utrisq̃ castris proposita illustrissima: laudabiliter in scholas introducta fuit ea consuetudo, ubi iustis afficiuntur premijs & honoribus benè meriti, ad eadē

8
dem expectanda inuitantur industrij, tardiores etiam, nisi planè fuerint stupidi, ad amorè virtutis & honestatis impelluntur. Sed quia hic laudationis finis latius patet, & ad alia multa potest referri: propius ad hoc maiorum nostrorum institutum veniamus, quos scimus anno Christi Iesu 1409. ex Academia Pragensi, de diuersarum nationum hominibus, in hanc urbem confluxisse, ibiq; sedem locasse, qua tempestate, & propter publica religionis dissidia, & propter priuatas Bohemorum indigenarum contra Germanos aduenas emulationes, illa schola dissipata fuit. His nouis hospitibus accurata opus fuit commendatione, qua & existimationem de se conceptam confirmarent, & contra inimicorum obtreccionem munirentur. Ita enim plerunq; comparatum est, ut vanis rumoribus pateant aures imperitorum, nisi fuerint oppleta melioribus iudicij grauissimorum virorum, confirmatis morum gravitate, & erudite doctrinae excellenti copia. Quod si toti corpori scholastico honesta fama fuit necessaria, multò magis capiti illius, hoc est, Reçtori & aliorum gubernatori. Quare in id incubuerunt sedulo, ut publicè laudarent Academia Reçtores, & cum singulari elogio ad subditos & quosuis alios presentes producerent. Neq; caruit hoc consilium euentu salutari. Nam principum Friderici & V Vilhelmi Thuringie Landgrauiorum fratrum, munificam in se conuerterunt clementiam, & Senatus populiq; Lipsiensis

9
psiensis studia & observantiam experti sunt, & scho-
lam novam celebriorem auctioremq; reddiderunt.
Quod si quis existimat, crescentibus adhuc rebus A-
cademicis, & hominibus ignotis opus fuisse illa publi-
ca commendatione, quæ hoc seculo nostro superuaca-
nea sit, ubi & ordinis huius autoritas propter anti-
quitatem & excellentiam sit illustris, & eorum, qui
ad summum magistratum scholasticum euehuntur,
virtus & eruditio omnibus probata: is mihi huius
seculi mores & Academiæ statum præsentem
non videtur satis perspexisse. Quid enim ubiq;
ferè fiat, videmus. Quotus quisq; est, qui non vo-
luptatum illecebras & harum instrumenta diuitias
sibi magis optet ac maiore sollicitudine querat, quam
eruditionem? Maluit ille guttam fortune præ do-
lio sapientiæ: Nostri homines omnem planè exulare
sapientiæ paterentur, modò vivere liceat in volu-
ptatis regno, & inanibus honorum titulis ac opibus
undiquaq; abundare. Dum autem in hac
caduca se abijciunt, animum ad sublimiora erigere
nèqueunt, quæ dum non intelliguntur, aut superbè
contemnuntur, aut falsè exagitantur. Ac præclarè
ageretur cum literarum studijs, si osores haberet
tantum homines rudes, qui veluti asinus cantus sui
deformitate ingenium: ita illi sermone & moribus
suum de præclarissimo eruditionis bono iudicium
produnt. In ipso literatorum medio reperiuntur,
proh dolor, quibus sordent, quæ ex intimis sapientiæ
studijs

10
Studijs deprompta isti nunquam solidè didicerunt, ideoq; ad altiora fortè euecti, veluti ex tripode de illis pronunciant, & eò plus damni dant, quò plus sibi iuris in illa sumunt. Quapropter non minima causa existit, hoc nostro seculo, & sanctè retinenda & grauius tuenda huius consuetudinis, contemptus nostri ordinis scholastici, qui secum trahit fastidium eruditorum, negligentiam discipulorum, solitudinem doctrinae publicae. Quae mala quorsum sint euasura, non libet malè ominando pronunciare, cum illorum pœna ob oculos nostros ferè obuersentur.

Credo ex his esse planum, amplissime vir, Michaël Masce, neq; maiores nostros viros grauisimos, neq; nostri temporis studiorum praesides, aberrasse in hoc laudabili commendationum more instituendo, retinendo ac propagando, quem studuerunt parentes mei religiosè conseruare, & qualicumq; opera sua adiuuare. Possum enim meminisse, me adolescentulum ex ore utriusq; subinde audire, huiusmodi conuentibus interesse debere non tantum studiosos adolescentes, sed etiam professores publicos, ut illi magistratum reuereri, eiq; debitam obœdientiam exhibere assuescerent: hi verò collegam amarent, consilioq; suo ipsius administrationem adiuuarent. Itaq; illos, licet occupati, adierunt ipsi libenter, & suis auctores fuerunt ad eos frequentandos studiosè. Quin etiam Rectoribus Bauaricae nationis, cuius ambo membrum fuerunt, quod debuerunt, rogati officium praestiterunt libenter,

libenter, eosq^{ue} iuventuti scholasticae licet per se suis
virtutibus ac meritis satis superq^{ue} notos, hisce oratio-
nibus commendatiores reddere voluerunt. Has cur
ad te mittam: an amor in te meus, an verò merita
tua in Academiam faciant, incertus sum. Cur te
absentem amem impensè, multa mihi causa sunt, de
quibus in praesentia nihil. De meritis tuis in Aca-
demiā, ad te praesertim, pauciora quàm oportet.
Dicā tamē aliquid. Gessisti bis officiū Rectoris, semel
iuuenis, grandiorib. praelatus, ubi praclarū specimen
dedisti, non tā etate quàm virtute geri negocia com-
missa. Nam sicuti multi etate senes, moribus sunt
iuvenes, iuxta magnum illum sapientiae humanae
Magistrum: ita multi etate iuvenes, Dei gratia,
moribus sunt senes, quorum adolescentiam nemo con-
temnit, nisi admodum invidus, aut superbè stolidus.
Tantam autem existimationem sibi de te conceperat
Academia nostra, ex prima gubernatione, quae in ar-
ticulum incidit difficultatum arduarum ac delibe-
rationum grauiſſimarum in re literaria, ut vix
expectaret summum tuum in utroque iure titulum.
Itaq^{ue} te honoribus ampliss. auctum, iterum rebus suis
praesse voluit, quo commodo Reip. literariae, quo
honorum praesidio, quo terrore improborum, publica
testantur acta, quae tuam vigilantiam, tuos labores,
tuam fidem loquuntur, et ad omnem posteritatem
testabuntur. Accessisset idem honor tertium, nisi te ex
media deliberatione auocasset ampliss. Brunsvicen-
sum

12
suum Resp. quæ te in rebus dubijs consultorem, & in
legationibus amplissimis oratorem suum esse voluit,
& ut arbitror, volet amplius. Quare hoc oratio-
num opusculum accipe benignè, & si non propter me,
saltem propter meos tibi gratum esse patere, & quod
hactenus fecisti, viros bonos, tui amantissimos, qui
te diu florentem & fortunatum esse cupiunt, in quo-
rum numero meum quoq; nomen extare studeo, tibi
habe quàm commendatissimos, neq; à laudabili isto
proposito te auocari improborum molitionibus & ca-
lumnijs permittè, qui & qualescunq; sanè ijs videa-
mur. Gaudeamus potius nobis, nomina nostra per-
scripta esse in cælis. De quibus alius dicendi locus,
ut spero, dabitur. Vale vir amplissime. Dresda.
Calendis Ianuarij, inchoantibus annum à salutis ex-
ordio M. D. LXXXVIII. quem cum multa tam ve-
terum quàm recentium prædictiones nobis valde
suspectum reddant: Deum oro, ut si quid astra ma-
li inclinant, aut potius, si quid calamitatis impenden-
tis ipsi nobismetipsis nostris peccatis attraximus: id
omne clementer auertat, & Academias ac scholas,
quæ sunt Ecclesie & Reip. plantaria, ab omnibus
malis tutas præstet, per & propter filium suum,
Dominum nostrum IESVM CHRI-
STVM, AMEN.

13

O R A T I O I.
IN COMMENDATIONE MAGNI-
fici Academiae Lipsiensis Rectoris, viri Reuerendi & clarissimi,
Dn. IOACHIMI CAMERARII Pabepergen-
sis, vtriusque linguae professoris & praec-
ptoris communis,

Pronuntiata à
IOHANNE PFEFFINGERO D.
ANNO M. D. XLVI.

BEATI OMNES, QUI TIMENT DO-
minum, qui ambulant in vijs eius, labores manuum
tuarum manducabis, beatus es, & bene tibi erit. A-
gnosce, vt opinor, vniuersi, optimi & verè diuini
Poetae carmina, quae quidem ijs verbis ego recitavi, quorum es-
set sonus non ignotus auribus vestris, quippe auditorum à vo-
bis in pueritia. Atq; de his verbis cum essem rogatus à singu-
lari amico meo magnifico Rectore, vt hoc die in publico coram
vobis verba facerem, quo initurus magistratum ipse esset, &
more antiquo aliquid de ipso dicerem, De his igitur verbis hac
occasione disputandum, & Rectoris nostri encomium quoddam
cum his coniungendum putavi, oratione quidem neq; elegante
neq; splendida, sed simplici & quotidiana, qualis sit illius necesse
est, qui studijs eloquentiae vacare non potuit. Sed intelligentur
tamen, vt spero, ea, quae à me commemorabuntur. Atq; magni-
fico etiam Rectori tale argumentum non ingratum esse futu-
rum confido, vel quia maximè me decet, vel quia ipse didicit, &
vsu comperit, omnem felicitatem vitae fauore & benignitate
Dei contineri.

Et quantumuis Mundus & huius progenies exulet atque
glorietur,

74
glorietur, Gloriam tamen hanc esse miseram & caducam, & s-
rescentem, & secundum prophetam foenum. Videt ille quæ ma-
gnificent & exspectantur in terris. Scit unde Rhetores ducere argu-
menta laudationum & quibus è locis exquirere soleant quasi
materiam commendationum. Genus, dignitas, honores, opes,
vires, doctrina, & alia quæ sub illa tripertita bona animi, corpo-
ris, fortunæ subijciuntur, prædicentur & ab alijs & in alijs, qui
beatum esse dicunt eum in quo hæc sunt, id est, qui his abundat.

Nobis autem beatus sit is, cuius ipseus est Deus Dominus.
Non quòd hæc propitij & benigni Dei præclara dona despici-
enda aut abijcienda esse existimem, sed quòd in Christiano, qua-
les esse omnes volumus, non solum non laudabilia hæc sint, sed
vituperanda etiam, si timori Dei & pietati Christianæ non
seruiant.

Quid est generis nobilitas, in malis & impijs? Venatio
Nimrotica est. Quid dignitas? Amanis aut Achitobelis excel-
lencia. Quid honores & opes? Pharaonis, Saulis & Absolonis
fastigium. Quid vires corporis, ingenij, potentia? Goliadicum
robur, & Balaamitica virtutia, & Senacheribicum imperium.
Quid doctrina? Magorum Aegyptiacorum impostura.

Seruiant igitur hæc omnia & addicta sint auctori omnium
bonorum Deo, & huic subijciantur, & hunc solum spectent, cu-
pida obsequendi voluntati ipsius, cum timore, & solitudine
ambulandi in vijs eius. Hoc est sapientia initium. Timor Domi-
ni purus erudiens corda. In via autem Domini ambulatis, qui
audit verbum eius & custodit illud. Hoc verbum est æternæ &
immutabilis voluntatis diuinæ, quam nobis enarrauit is, qui est
in sinu patris filius Dei, λόγος, id est, sermo æternus apud æ-
ternum Patrem, in terris factus homo, IESVS Christus, via, ve-
ritas & vita.

Videtis, quantus se campus aperiat hoc loco excurrendi in
mentionem & disputationem de maximis & grauissimis rebus,
de vero

de vero cultu Dei, de religionis sanctitate, de salute & vita æterna, Et meæ professionis hæc sunt propria, in qua cum tot annos fideliter magis quàm speciosè seruiò Deo meo, non mihi deesset copia verborum ac sententiarum verba de his facturo. Sed temporis ratio est habenda. Et vobis qui & legitis & auditis hæc quotidie, satis fuerit rem esse indicatam.

Quid igitur fit de eo quem nos beatum esse asserimus pronuntiantes iententiam spiritus sancti? Aut quam ille vitam agit in terris? Sibi nè soli vivit? aut delicias facit, & voluptates sectatur viuendo? aut alijs est molestus atq; grauis? minimè. Sic enim inquit Spiritus sanctus: Labores manuum tuarum manducabis. Promittitur primùm successus & prosperitas. Non enim deserit Deus timentes se, neq; patitur in illorum labores irruere alios, sed de his alit ipsos & pro his benè eis facit & in hac vita & post mortem. Sed & quid fieri oporteat ostendit. In seruijs & proderis, inquit, alijs, & ad commoda eorum non ad damna conuertes labores tuos. Labores timentium Deum necesse est tales esse, quales sunt ipsi, id est, sanctos, pios, innocentes, vtilis, præclaros.

His igitur aluntur & hos exercent timentes Deum. Non degunt vitam turpem, nefariam, impiam, pestilentem, damnosam, futilem. Hæc est enim mundi vita, qui Deum non nouit, neq; timore illius tangitur, sed perit in peccatis suis. Huic est malè, cum sibi putat esse optimè. Hic est calamitosus, miser, infelix, cum sibi videtur beatus, florens, omnibus commodis affluens. Cum enim impius se stare putat, iacet: Cum sibi promittit longæuam vitam, moritur: cum fortunam luculentam, subito interitu peruertitur.

Hæc breuiter de pulcerrima & salutari sententia, quam præfatus fui, commemoranda duxi. In quam scio me verè cum alijs tum Rectorem nostrum posse includere, quos in poenitentia antea vitæ, & in dolore eorum quæ flagitiosè, perperam, negligentè

76
negligenter fecerunt, audientes saluificum verbum Dei & Eu-
angelium Christi, hoc maximè agere & conari scio, vt inter
eos reperiantur, de quibus dicit Psalmus: Beati omnes, qui
timent Dominum, qui ambulant in vijs eius. Omnes, ait, non
enim reijciuntur vlli, ne quis eximijs quibusdam tantummodo
hanc potestatem fieri arbitretur. Sic enim & Christus inquit:
Quicumq; ad me venerit, eum non reijciam.

Quod si quid est in nobis eorum, quæ bona vocantur, in-
genium, eruditio, virtus, & alia quæ magni fiunt apud homines,
laudentur & illa, sed in timente Deum. Nam in alijs bona hæc
non sunt. Quæ verè à me, non Stoica exquisitione dicuntur.
Et grauis, autor Plato præclare disseruit, ijs etiam, in quibus
fuerint præcipuæ dotes animi, corporis, & fortunæ, has ipsas
& detrimentosas, & quibusdam exitiales fuisse. Alijs autem quis
dubitare potest, qui regna, vrbes, domos euersas esse legit in
historijs, ab ingeniosis, doctis, magnis viris? Quomodo autem
bona esse perhibebimus ea, quæ malum & infortunium accer-
sunt cum sibi tum alijs?

Atq; possem multis huius laudis nominibus verissima ora-
tione ornare magnificum Rectorem nostrum, id quod ante bi-
ennium factum fuisse potestis meminisse, cum quidem in pri-
mis & ante alia studium optimarum disciplinarum atq; artium
in hoc non tam commendaretur, quàm proponeretur ad ex-
emplum, quod adolescentia imitaretur. Hac apparebat illum
tum laude maximè delectatum fuisse, cum is, qui tunc oratio-
nem habuit, propter amicitiam, quæ inter illos antiquissima in-
tercedit, si alia maluisset dici, non aduersatus fuisset voluntati
ipsius, in copia præsertim dicendorum.

Atq; vt verum fatear, si tempus pateretur, libenter & ego
cohortandi adolescentiam causa hæc pulcerrimam laudem
plurib. efferrem in magnifico Rectore nostro: Atq; redargue-
rem vel persuasionem falsam stultæ, vel socordiam desidiosæ &
negligentis

negligentis adolescentiæ, qui in hac abundantia & vbertate studiorum, aut nihil prodesse eruditionem literarum putant, aut ignavia sua discendi opportunitatem amittunt, & fugientes maximè honestos & vtilis labores, turpissimis & innocentissimis rebus occupantur. Et primùm diuinum numen atrocissimè offendunt, & se eijciunt ex ecclesia Christi, quo nihil tristius aut horribilius dici potest: deinde corpora facultatesq; suas affligunt ac frangunt: postremò se & ordinem scholasticum infamant.

Sed neq; temporis breuitas hæc differere me finit, & dicentur atq; dici poterunt ab alijs melius atq; copiosius. Hoc poteram monere, miserabiliter eos seipsos fallere, qui sine cognitione mediocri linguarum & instructione bonarum literarum atq; artium, vel Theologi nomini ac dignitati satis facturos sese, vel omnino ecclesiasticæ administrationi fructuosè præfuturos esse opinentur. Nam etsi neminem repellimus à Christianismo, & scimus simplicitatem maximè placere Deo, & ipsum Christum ac Apostolos contemptos fuisse vt indoctos: tamen neq; indocti fuere, neq; esse potuerunt vlli, qui benè & piè præfuerunt ecclesiæ. Ac Christum quidem temerè ac falsò reprehensum fuisse, non à doctis Phariseis, sed opinione falsa doctrinæ tumentibus, res ipsa loquitur. Apostolis etiam doctrinam non defuisse manifestum est. De horum autem successoribus, & discipulis, & qui postea operam nauarunt in Ecclesia Christi, monumenta scriptorum præclarum dicunt testimonium.

Vt autem sine dubio mirabiliter in occupatione prædicationis verbi Dei, aucta fuit in multis doctrina à sancto Spiritu, sicut legimus varijs linguis ab huius instinctu locutos fuisse Apostolos: ita nunc in hac senecta mundi à propitio Deo miserto nostri collarum beneficium studiorum assumendum est. Quod etiam in timentibus Deum ac pijs non absq; miraculo fortunatur & promouetur. Ignauia est hic & socordia prætextus, non
A 2 studendum

18
studendum neq; curandam eruditionem ac doctrinam. Immo pestis nocentissima est & contemptus impius ac nefarius donorum Dei & charismatum sancti Spiritus. Ac videmus quid in Ecclesia egerint & nunc agant indocti.

Omittam autem superiora tempora, quibus imperitia & barbaries quasi apri & feræ bestia, ecclesiasticam rem vastarunt & dilacerauerunt. Nunc obsecro quid fiat animaduertite. Quam in hac luce veritatis, in bene fundatis ac constitutis ecclesijs, tumultuetur atq; turbulenta sit audacia, quæ est vel sola vel maxima ineruditorum. Cum autem diuus Paulus iubet præfici ecclesijs didacticos, nonne præcipit vt futuri præsides ecclesiarum doctrinæ & eruditionis copiam sibi parent? Qui enim sunt didactici? certè qui alios docere possunt ac sciunt. Docebitne autem alios, qui ipse non didicit, aut à doctrinâ prorsus est alienus, sæpe etiam doctrinæ omnis inimicus? Vt nunc multi, qui agre ferentes suam inscitiam contemni, non modò ecclesias sed etiam scholas oderunt atq; perditas esse cupiunt. Sed nimis multum de his, præsertim in proposito neq; tempus breue absumendi longa oratione, neq; de ijs quasi declamitare quæ ad alios magis propriè pertinent.

Quod igitur restat, vt concludam orationem, vestræ dignitati viri clarissimi, & vobis optimi iuuenes, per se quidem commendatum, tamen more maiorum etiam mea voce commendo magnificum Rectorem, vt pietatis & opt. disciplinarum atq; artium studiosis. sicut eundem ornatissimorum ac summorum virorum suffragijs factum atq; creatum, inter quæ & meum fuit, nuper renuntiaui. Hunc, vos dignitate & honoribus conspicuos viros clariss, oro, vt beneuolentia vestra complecti, & fauore prosequi, & opera atq; studio communi labores ipsius subleuare velitis. Reliquos hortor vt diligere tanquam communem præceptorem, amare atq; colere vt parentem, venerari vt gubernatorem, atq; magistratum summum huius vniuersitatis

19
uerſitatis ſcholasticæ, deniq; ea vt facere atque ita ſe gerere ſtu-
deant, ne quis ad neceſſarias moleſtias & curas improbitate &
contumacia illi aliquid miſeræ adiungat. Sed vt propter diui-
num primùm mandatum, deinde & ciuiliſ vitæ honeſtatem, po-
ſtremò ſui etiam commodi cauſa, quiſq; debitam morigeratio-
nem & obſeruantiam ei præſtet, vt & diuinæ iræ & legitimi im-
perij iuſtam animaduerſionem vitare poſſit. Deus Pater Do-
mini & Saluatoris noſtri IESV CHRISTI dirigat conſilia
& actiones noſtras ad gloriam nominis ſui & vtilitatem eccleſiæ
Chriſti, & benignè nobis largiatur & conſeruet otium
& pacem ac quietem neceſſariam ſtu-
dijs noſtris, Amen.

20

ORATIO II.
IN COMMENDATIONE MAGNIFICI A-
cademiæ Lipsiensis Rectoris, M. HENRICI SAL-
MUTH Suinfurtensis,

Pronuntiata à
IOHANNE PFEFFINGERO D.
ANNO M. D. L.

VREM AUDIENTEM, ET OCULUM
videntem Deus fecit utrunq; , inquit Rex sapientif-
simus Iudææ. Quid autem esset, non iam dico homo,
sed omnino animans, absq; auditu & visu? nimi-
rum haud longè à spongia differret. Sed non tantum aspicien-
tem oculum, neq; audientem aurem dedit hominibus DEVS:
verum etiam intelligentem, vt ita dicam, & sapientem oculum
atq; aurem. Solum enim hoc animal & oculis consentientes
partes ac pulcritudinem notat, & auribus consonantiam vo-
cum percipit.

Itaq; cum ea quæ alios sensus iucundè afficiunt, voluptatis
sæpe crimen sustineant, quia cum bestijs communes hæc sunt
quasi titillationes hominibus, sola oculorum & aurium dele-
ctatio reprehensione caret. Quin etiam hoc est manifestum, per
oculos & aures omnem vtilem & necessariam cognitionem
transmitti in animos. His & diuina & humana vestigare atq;
comprehendere homines cœperunt. Ac de humanis manifesta
res est: de diuinis autem inquit Paulus scribens Romanis:
Quæ videri in Deo non possunt, à condito mundo ex operibus
ipsius intelliguntur & conspiciuntur.

Quæ cum ita se habeant, Si oculi & aures aliquorum ab eo
se auertunt, qui creauit hæc præstantissima organa, aut hanc
summam

23
summam pulcritudinem cernentes, negligenter contemplan-
tur, aut omnino non curant, ij bestijs ipsis deteriores sunt.
Quæ certè naturam suam sequentes, ea, quæ in ipsis optima
sunt, tuentur. Hominis autem peculiaris natura est MENS,
& RATIO, quæ, si non quærat veritatem, & inuentam custo-
diat, corrupta tandem intereat, necesse est. Quid est enim in-
telligentia animi aliud? quàm veri à falso separatio. Quid au-
tem inquit filius Dei? Ego sum veritas, vita, & via.

Quare iam hoc conficitur, homini aures & oculos ad hoc
esse datos, vt seruiant creatori suo, id est DEO, in compre-
hendenda veritate, & ministerio deferendi ad animum omnia
ea, quibus ille cognitione & scientia Dei instructus & plenus,
rursus effundatur, ad celebrandum illum laudibus & hymnis
& prædicatione, vt eructet cor, secundùm Psalmographum.
verbum bonum, & inuocetur ac adoretur solus & verus Deus.

Hinc igitur & nos ducamus exordium orationis nostræ,
qua more & instituto veteri huius Academiæ, laudationem
quandam peragere debemus magnifici Rectoris Academiæ
nostræ, conuertentes oculos & aures ad ea, quæ ostendit & lo-
quitur Dominus, & gratias agentes misericordi Deo, cum in-
ter tot procellas nauiculam communitatis ecclesiasticæ & scho-
lasticæ in his regionibus adhuc saluam & incolumem præstat.
Et imploremus opem eius etiam in posterum.

Nam profectò, quamuis tempestates præsentis magnæ
sint, horribiliores tamen aliæ impendent, quarum vulgus me-
tu non admodum tangitur. Cordati autem & pij homines
tenebras appropinquantes vident, & murmura præcedentia
exaudiunt. Alij autem ad hæc, vt fit, insolescunt, tanquam
veteri insania oppedentes tonitruis. Alij quid de cæteris fiat
non laborant, sed sibi cauent, & sub aliquod tectum se recipere
student. Nonnulli etiam leuitate quadam animi contemnunt
omnia, neq; quicquam esse periculi arbitrantur.

B

Hos

22

Hos omnes falli & errare existimemus. Et audiamus monita diuina, & aspiciamus quæ nobis offeruntur. Sic enim ait Christus: Cum videretis abominationem desolationis, de qua dixit Daniel, stantem in loco sancto, qui legit intelligat. Item: Erunt bella, terræ motus, fames, pestis, terriculamenta, & signa de cælo. Quid igitur amplius dicit? Videte, vigilate, & orate, non enim nouistis quando tempus venturum sit. Signa sunt ante oculos, & vox diuina resonat in auribus. Reliquum est, vt & attendamus, & commune esse negotium nobis persuadæamus, & non negligamus occasionem operandi salutem.

Interea ex animo gratias agamus Deo, qui immensa bonitate sua, contra aliorum expectationem, aliorum opinionem, quodq; ipsi vix sperare ausi fuisset, conseruat & protegit pias congregationes, & ad harum custodiam, adhuc aliquam quietem his regionibus largitur. Quod si quis paruum esse beneficium existimat conseruationem in his regionibus Ecclesiarum & scholarum, ille quam rationem sequatur, nescio. Non faciunt prudenter, qui mala vel accersunt vel exagitant. Neq; est opus irritatione illorum. Nimis citò, vt vereor, nobis difficultates plurimæ ante oculos interq; manus futuræ sunt. Has anticipare perturbatione intempestiua, neque necesse est, neque conducit.

Nos autem & hoc beneficium ingens esse statuamus, & ne hoc indigni reperiamur, velimus prouidere. Notum enim est de narratione Euangelica, quàm inclementer auferatur attributa pecunia à seruo illo, qui hac non esset vsus. Quod si ita accipitur is, qui pecunia commissa non vsus fuit, quid futurum esse credemus de ijs, qui maximis Dei propitij donis petulantiter abutuntur? Sed de his in præsentia plura dicenda non sunt.

Venio igitur ad illud, cuius causa locum hunc conscendi, id quod pro ratione temporis, quod nobis ad dicendum conceditur, deinceps exequar. Ac de mea persona nihil disputabo, nisi pro-

23
etsi profectò optarim, alteri potius datum fuisse hoc munus,
quàm mihi, qui non sum idoneus ad hoc genus scholasticarum
declamationum. Sed, quoniam omnes nos in ecclesia domini
nostri Iesu Christi, & huius ipsius capitis membra esse volu-
mus, ferenda sunt in vnaquaq; re, & in omnibus conatibus ho-
nestis, etiam mediocria. nam, sicut vertit sententiam Paulinam
Poëta Christianus,

Multa diuitis in domo
Sita est per omnes angulos supellex,
Et alia quidem preciosior, alia vilior.

Seruiat igitur omnium industria & studium Christo, & fe-
ramus inter nos alij alios, quemadmodum & ego peto à vestra
benignitate & humanitate, viri præstantis. & ornatis, & opti-
mi adolescentes, vt quod restat prosequentem me, sicut hæcenus
fecistis, patienter & libenter audiat.

Neq; de more & instituto harum laudationum, neq; de cau-
sis huius verba nunc faciam. De re autem ipsa, melius vestre
doctrinæ notum est, quàm mihi, quid sequi & proponere sibi
rectum sit eos, qui laudare aliquem volunt. Neq; enim meam
ætatem decet, neq; mihi otium aliæ occupationes concedunt,
relegendi præceptionum harum libellos.

Sed hoc certè monet communis hominum prudentia, à qua
neq; me alienum esse oportet, ea maximè, si laudare aliquem
velis, efferenda & quasi ostentanda esse, quæ ab auditoribus plu-
rimi fieri constet. Itaq; iam videmus non modò iudicia, sed in-
terdum etiam opiniones auditorum, totum hoc genus guber-
nare & regere.

Darium illum, qui Persarum regnum occupatum à Magis
recepit, ita gloriatum fuisse accepimus potatione vini, vt in se-
pulcro etiam suo voluerit elogium perscribi tale, plurimum se
vini bibere, & ferre potuisse. Hoc igitur scilicet laudandum fu-
isset apud Darium. Perrexisset aliquis ad Scythas cum tali lau-
datione

29
datione, non, vt arbitror, explosus tantum, sed exagitatus for-
tasse etiam sagittis, fuisse.

Quæ cum ita sint, videndum & nobis, quid in nostris con-
uentibus, & apud nos imprimis probari & admiratione dignum
haberi soleat. Reperietur autem nimirum id, cuius gratia con-
gregamur, & hi cætus instituti fuerunt. Finis enim ad omnia
vel laudem vel vituperationem adiungere consuevit.

Quare igitur fundatæ sunt, & defenduntur ac augentur
communitates scholasticæ? Non profectò, vt in his aliqui vel
suauiter abutentes aliorum labore & defatigationibus, in ocio
degant, aut vt libertatem concessam honestis studijs ad flagitio-
rum licentiam conuertant, sed vt ante omnia æternum Deum
cognoscere & venerari & adorare & amare discant vniuersi, &
vt bonis artibus instruantur, ad gloriam nominis diuini, & ad
ecclesiæ Christi subleuationem, & vsum coniunctionis & socie-
tatis humanæ. Quod si hoc assiduè & diligenter fieri, aut strenuè
& præclare factum esse ab aliquo demonstretur, eum profectò
merita laude affici, & ab omnibus iudicabitur, & ipse sentiet.

His quasi fundamentis iactis, facilis erit eorum, quæ re-
stant, extractio. Neq; enim alia iam quasi materia huius ædifi-
cij accersenda nobis est, sed his paratis & collocatis vtendum.
Etsi verè & copiosè poteram præconia quædam facere Francicæ
gentis, & ciuitatis, quam patriam magnifico Rectori nostro o-
rigo dedit. Quarum illa, ex omnibus Germanicis nationibus,
virtutis & pietatis eximiam formam habet, & nunc etiam, sapi-
entissimorum virorum iudicio, constantissimos & optimos vi-
ros, & in hac inualescente quadam affectatione externæ callidi-
tatis, custodes antiquæ simplicitatis, proferre creditur. Hæc ve-
rò multas aliquando honestas familias & ipsa habuit, & cum a-
lijs ciuitatibus communicauit, & floruit opibus ac potentia. Et
nunc, communi quadam fortuna ciuitatum, multis ornamentis
amissis, retinuit tamen ac retinet, in Romano imperio locum
suam

25
suum, & amplexa semel veritatis cœlestis doctrinam, in huius
cultu per nonnullas difficultates perseuerat.

Sed & magnifici Reſtoris nostri familiam, vt veterem &
honoratam, & summis in patria honoribus perfunctam, &
nunc quoq; fungentem, laudare poteram, cum huius ipsius
parentem consulari dignitate esse sciamus.

Sed, ad proprias laudes veniendum est, hæ enim, generis
inquam ac patriæ, & communes sunt multorum, & quodam-
modo alienæ. Vbi rursus tanta mihi copia offertur eorum, quæ
commemoratione in primis digna sunt, vt difficilem delectum
reddant, in hac præsertim temporis breuitate.

Sed quod ego plurimi facio & maximè probo, id primum
dicam, postea additurus, si licuerit, & alia. Hoc est, quod ma-
gnificus Reſtor noster, ita à puero institutus, & ea fortunæ ac
corporis adiumenta, & occasionem etiam nactus, vt aliquam
viam ad spem eximiæ dignitatis, & opum, & splendoris ingredi
posset, huc maluit diuerti, vt per angustum iter tenderet ad re-
gnum & ciuitatem Dei, in qua non modò ciuis esset, sed cura-
tionem etiam aliquam gereret. In quo proposito non potuit
neq; præmia laborum apud homines, neq; existimationem sin-
gularem, neq; excellentiam in terris, expectare, sed potiùs his
contraria ante oculos habere. Etsi enim fideliter laborantium
non est inanis labor in Domino; et is, qui opus facit, mercedem
reperit, & non in fastis quidem ac diplomatis ascribuntur no-
mina Magistratus ecclesiastici (qui sunt doctores & pastores
gregis Christiani) sed in album cœlestem & in librum vitæ re-
feruntur: tamen quæ horum in terris humilitas & abiectio sit
manifestum est.

Quapropter hoc iudicium & ista voluntas, in iuvene præ-
sertim, apud me certè, admirationem maximam, & erga ipsum
beneuolentiam ac caritatem singularem commouet. Solet hanc
ætatem, quærentem de genere vitæ, in primis tangere cura ac re-

spectus copiae cuiusdam, in qua commodè vel etiam iucundè vita degatur. Hæc non apparet profectò in hac professione his temporibus, quibus alij in possessione sunt fortunarum ecclesiasticarum.

Sed, ut ad aliquem nostrum etiam aliquando permanet aliquantulum quod profit, obsecro quantillum est hoc? & quàm raro contingit? quàm sero offertur? quàm difficulter obtinetur? quàm præbetur malignè? quantam invidiam, obtreccionem, maledicentiam secum attrahit? Itaq; vel per se, vel certè in comparatione, huius professionis, utilitas nulla est, aut parua admodum, si huius vitæ cultum specte, & emolumenta ac honores expetas.

Quapropter amo & suspicio in hoc iuvene hanc affectionem, qua ille profectò sancti Spiritus incitationi obtemperavit, & monitis paruit, & suum iudicium sententiæ, voluntatem consilio diuinitatis subiecit. Et hanc maiorem laudem esse duco, quàm vllam aliarum rerum quarumcunq;. Inuenit autem in hoc spiritus Sanctus animum moderatum, & cor timore Dei correptum, & pectus mansuefactum cultura bonarum artium. Hæc enim profectò domicilia & tales sedes amat illius maiestatis præsentia, & in his non modò manere, sed efficere etiam aliquid noui & melioris operis solet. Non placet huic furor & dementia, & petulantia vel opinionum vel dictorum ac factorum. Non commigrat ad securos & contemtores, vel saltem neglectores rerum diuinarum & humanarum. Non habitat in barbariæ arrogantia, & superbia, & inhumanitate, & insolentia. Immò profectò odit & fugit præfractos ac peruicaces, auersatur supinos & somnolentos, resistit etiam elationi & violentiæ.

Ac scio mirificos esse flexus ingenij humani, & varias animorum contentiones, in ijs pingendis & conformandis, quæ aliqui arriserunt, & pulcra vel recta etiam visa fuerunt. Sed nemo fallat seipsum, Dico etiam ex hoc loco, quodam iure meo, quod mihi

27
mibi concedit administratio muneris mei & officium meum.
Nemo inquam, fallat seipsum. Est enim lubricum his tempori-
bus iter, & proclive ad perniciosas aberrationes. Verum sunt
tamen manifesta opera Spiritus, secundum Apostolum, caritas,
gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, man-
suetudo, fides, modestia, continentia, castitas. In his profecto
non est illa præpostera sapientia, quæ refutatur ab eodem Apo-
stolo, ut aliena à sobrietate. Non præcipitatio iudicij. Non vini-
dictæ cupiditas. Non irritabilis quouis dicto ac facto displicente
animus. Non item animus quietis impatiens, & nouarum re-
rum studiosus. Non zelus aut ignorantia, aut malitiæ. Dissol-
uta autem semel disciplina, quò res non modò prolapsa sit, sed
quò etiam indies prolabatur in deterius, vident boni & pietatis
amantes, & magnum ex ea re dolorem capiunt, quem auget de-
speratio, his malis remedium inueniri posse, ut nihil iam nisi in-
teritus & exitium huic ætati nostræ impendere videatur.

Quapropter omnes, apud quos adhuc locus esse potest salu-
taribus præceptis ac monitis, hortor, ut & in vera studiorum ra-
tione, & amplectendo doctrinam cœlestis veritatis, & moribus
ac vita moderanda, opt. & doctiss. virum, quem suffragia pri-
morum huius Academiae Rectorem creauerunt, ad imitandum
sibi proponant. Hanc laudem illius eximiam & ipsam esse exi-
stimo, proponi ipsius prudentiam, pietatem, doctrinam, virtu-
tem alijs, qui sequendo exprimant atq; referant. Ipsi autem
pulcherrimum, est consensisse tot magnorum virorum iudicia in
eum, & censuisse Academiae nostræ gubernationem committi
rectè ei posse. Cum enim omnis principatus ornamentum com-
plectatur, hic eò videri debet splendidior, quò & à melioribus
& præstantioribus viris confertur, & ab ambitione omni abest
longius, & habet eos subiectos, quorum conditio & fortuna,
aut cum eo qui præest, alijs temporibus exæquatur, aut amplior
etiam aut superior inuenitur.

Ad te

Ad te autem magnifice Rector, vt tandem conuertatur oratio mea, tibi ego hortator sum, vt quemadmodum suffragijs clarissimorum & optimorum virorum praefectus es gubernationi Academiae nostrae, ita etiam in gerendo hoc magistratu, non tam tuas rationes ac consilia, quam eorum, qui socij & adiutores huius administrationis esse debent, spectes ac sequaris. Est enim genus hoc principatus non regium, sed liberale, & vt ita dicam, consulare. Verum, neq; tibi ego praecipua dare nunc volo, neq; omnino opus esse existimo. Monitum igitur te esse satis fuerit. Est in te non modò diligentia & studium optimarum artium, & hoc ipso comparata facultas aliqua rectè & prudenter cogitandi, & copiosè cogitata eloquendi, quod profectò hominum genus semper vel bonum est, vel saltem tolerabile: sed in te etiam elucet, cum aliae virtutes, tum inprimis moderatio, & sobrietas, & comitas, & antecedens omnes meritò alias pietas. Quae erga Deum in te tanta est, vt omnes studij tui conatus sacris literis, & doctrinae coelesti dedicaueris. Qui autem timent Deum, & vera pietate colunt, ij iam sunt, quibus instructione & disciplina opus non est, sed qui ipsi & possunt & debent alios instituere & docere. Itaque iam hoc tantum à te peto, vt ad hoc semestre tempus, operam & fidem tuam libenter impendere velis nostrae Reipubl. & non grauatim de quiete studiorum tuorum detrahere tantum, quantum in seruiendo utilitati communi occupari fuerit necesse.

Oro autem, & mecum omnes vos qui adestis preces coniungere vestras cupio, oro, inquam, at ernum patrem Domini nostri IESV Christi, vt Spiritum sanctum suum, & magnifico Rectori nostro, & omnibus fideliter petentibus, secundum promissionem Christi, benignè & munificè impertiri velit, vt dirigantur nostra corda ad cognitionem aeternae & immutabilis veritatis, & confirmentur animi nostri in hac retinenda & tuenda, vt & religiosè hanc suscipiamus, & fideliter custodiamus,

29
custodiamus, ad laudem DEI, & usum Ecclesie CHRISTI,
& nostrum omnium salutem. Vni, vero, soli, æterno, iusto,
omnipotenti, misericordi Deo Patri & Filio & spiritui sancto,
sit laus, honor, gloria, victoria sine fine. Pax, veritas,
& misericordia Dei nostri sit semper
nobiscum, AMEN.

C Oratio

30

ORATIO III.

IN COMMENDATIONE MAGNIFICI A-
cademiæ Lipsiensis Rectoris, viri clarissimi, M. IOHAN-
NIS HOMILII Memmingensis, disciplinarum
Mathematicarum professoris,

Pronuntiata ab

HENRICO SALMVTH D.

ANNO M. D. LX. IX, Maij.

AETERNVM, OMNIPOTENTEM, VE-
rum, sanctum, fortem, immortalem, iustum, mi-
tericordem Deum solum glorificari, & omni laude
celebrari iubent scripta diuina. Et huius pronunti-
ant propriam esse sapientiam & virtutem. Sed eadem nihilo ta-
men minus, & in eo cœtu, qui peculiaris est Dei, id est, popu-
lus ex vniuerso mundo collectus ad cognitionem veritatis, re-
ligiosamq; venerationem Dei, & salutem atq; vitam æternam.
In hoc igitur cœtu, laudis studium requirunt literæ sacræ. Sic e-
nim inquit Apostolus Paulus scribens Philippensibus, Quæ-
cunq; vera, quæcunq; honesta, quæcunq; iusta, quæcunq; gra-
ta, quæcunq; benedicta, si qua virtus, & si qua
laus, ea considerate, quæ & didicistis, & percepistis, & audistis,
& vidistis in me, ista agite, & Deus pacis erit vobiscum. His
docemur omnem hominum gloriam, laudem, decus, virtutem
eam esse debere, qua celebretur & prædicetur æterni Dei ma-
iestas atq; bonitas. Vnde si recejatur, infamia, ignominia, de-
decus, turpitudine iam fuerit, quamuis hominibus aliquid præ-
clarum & speciosum & splendidum esse videatur.

Hoc initio vtendum esse putauî, cùm magnificus vir, præ-
fectus hoc semestri gubernationi Academiæ nostræ, à me petijf-
set, vs

31
set, vt antiqua vsurpatione institutum, & longa consuetudine confirmatum morem laudandi nouum Rectorem, in se ego seruare, & oratione mea laudationem solennem peragere vellem. Non debui autem, neq; volui istud ei officium denegare, cum quo longi temporis sinceræ necessitudinis, iucundus vsus mihi intercederet. Eiq; vt spero, studio obsequendi satisfaciam. Ceteros, qui assunt, sapientia, virtute, dignitate præstantes viros, & totam scholasticam iuuentutem oro, vt quæ dicturus sum libenter & attentè audire velint.

Atq; repeto id quod incipiens proposui, omnem gloriam laudemq; sicut sapientiam & virtutem, propriam esse æterni Dei, Soli enim Deo gloria, honor, laus debetur, & est illius omnis potentia atq; victoria. Et oculi sublimes hominis humiliati sunt, exaltabitur autem Dominus solus, vt ait Propheta.

Ex his igitur patet, quæ præclara & memorabilis laus & gloria, quæ eximia virtus, & illustris sapientia in terris existimanda sit, nimirum augens & ornans Dei gloriam, & ad illius virtutem ac sapientiam pertinens. Ceterorum præstantiam maiestas diuina euertit, & gloriam obscurat, & sapientiam perdit, & virtutem refutat. Quàm multa exempla proponi possunt infelicis & miseræ atq; exitialis gloriæ in terris, quàm multa sapientiæ & virtutis humanæ, ijs ipsis, qui excelluerunt vtraq; perniciosæ? sed in his nunc non immorabimur.

Quæ igitur est vera gloria hominum? Ea omnino, quam diximus, coniuncta cum solida virtute & sapientia. Audiamus verba Prophetæ: non gloriatur, inquit Hieremias, sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitijs suis, sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire & nosse me. Quicquid igitur cognitioni Dei inhaeret, in eo & sapientia, & virtus, & laus, & gloria est. Cognitionem autem intelligi volumus, notitiam celebrantem Deum, unde sequitur, quicquid famuletur & inserviat voluntati & sententia

32
tiae diuinæ, id gloriosæ sapientiæ verum nomen mereri solum.
Nam diligentibus Deum, & obœdientibus illi in scientia verita-
tis, diuina gloria confertur.

Cum autem in terrenæ vitæ spatio diuersa quasi curricula
sint, tendere quidem, si laudem habere velint, eodem omnia o-
portet, id est, ad gloriam & laudem referri æterni Dei, sed nihilo
minus dignitate & existimatione sua illa distingui rectum est.
Sicut omnium siderum vna quidem lucis est natura, sed splen-
dor & eminentia non eadem. Habet suam laudem & gloriam
simplex & imperita pietas, sed melior & vtilior est profectò eru-
dita atq; docta pietas.

Quoniam autem Academiae sunt quasi officinæ quaedam e-
ruditionis & doctrinæ, in quibus optimarum disciplinarum &
artium pia ac religiosa studia exerceantur & elaborentur, nulla
alia laus eorum, qui in scholasticis communitatibus congregan-
tur, quærenda aut prædicanda est, nisi diligentia & assiduitatis,
& industriæ, & tandem copiarum atq; facultatum, qui est fructus vi-
giliarum ac laboris suscepti. Iam hoc ignorat nemo, & doctri-
næ, quasi absoluti ædificij perfectiq; operis, suas esse partes, &
completæ illius genera plura, ratione & vsu differentia. Neq;
fuit vnquam, neq; est, aut erit vnus in omni sapientia & doctri-
na excellens. Vt igitur partes doctrinæ, sic genera quoq; suam
quæq; laudem habent peculiarem. Non enim fieri potest secun-
dum maximè decantatam sententiam Homericam, vt vnus ali-
quis omnium rerum peritus sit, cum non vni det cuncta Deus.

In scholasticis igitur congregationibus, literarum & artium
bonarum commendatio, diuersa illa quidem & inæqualis, sed
laudabilis vniuersa valeat, & momenti aliquid habere putetur
vna & sola. Cætera alibi & suo loco ponderentur & magnifi-
fiant. Præclarissima res est eloquentia, sed qui de hac verba face-
re olim vellet Sparta, auditores non reperiret. Alia enim alibi
in precio sunt, & æstimationem habent singularem,

Quid

33
Quid ego in illo, cuius omnis cogitatio eò directa fuit, & adhibita contentio, ut aliquo in genere doctrina excelleret, aut generis nobilitatem, aut fortunæ munera, quorum præcipuæ sunt opes, aut alia nescio quæ nullius propria, sed aduentitia, & aliunde pendentia, extollam? Si assunt, ne quis aspernetur, neq; abijciat, ut quendam, qui sapiens haberi vellet, aurum proiecisse accepimus: sin absunt, ne magnopere requirantur.

Atq; possem copiosè de patria, parentibus, cognatione magnifici Rectoris differere: possem demonstrare, quid ipsi commodorum & utilitatis, quid etiam dignitatis, sapientia, doctrina, virtus pepererit, conciliato maximis & potentissimis principibus. In quorum numero iurè ponimus Illustriss. principem & clementissimum Dominum Augustum principem Electorem, patronum & patrem omni reuerentia subiectissimè colendum. Qui & huius familiaritate libentissimè est usus, & ita eum à se dimisit, ut beneficio perpetuo obligatum retineret. Hæc neutiquam contemno, vel potius magna & præclara esse iudico, sed ea vnde extiterunt & nata sunt, per se considerata & perpendenda esse censeo.

Non fuit profectò infructuosa eloquentia Ciceroni, cuius facultate & locuples ille factus, & honores amplissimos consecutus est. Sophocli, quòd fabulam docuisset omnium iudicio approbatam, decreta fuit præmij loco præfectura Sami. Non tamen ego ut cumulantem diuitias, & inuenientem opes eloquentiam aut poëticen, speciosè laudari crediderim, cum ista quadrent potius in mercatorem & ambitiosum. Quorum alter extremos currit ad Indos, per mare, per scopulos, non ut melior, sapientior, doctior, magna pietate, religione, sanctitate præditus reuertatur, sed ut copiosior & abundantior auro, argento, supellectile preciosa. Alter nullam seruitutem turpem putat, nullum tædium fugit, nihil facere & pati recusat, dum potentiam & opulentiam sectatur. Quæ tamen spes quàm multos frustrari

34

strari solet? Ut non perperam hoc genus saxum Sisyphi voluere aliqui perhibuisse videantur. His igitur omisis, quid laudem admirationemq; mereatur in magnifico viro Rectore nostro, in hoc conuentu ostentandam, & per se egregiam, exponamus.

Cum à prima pueritia ille cura parentum, hominum in sua ciuitate honestorum, liberaliter educatus esset, & perspectum in eo ingenium discendis bonis literis & artibus idoneum: curatum fuit, vt his ille diligenter & sedulo institueretur. Perceptis igitur primis elementis doctrinae literariae, ad incrementa eruditionis contendit, & celebria in primis loca adiit, Argentoratum, vbi & consanguineos haberet, & Vuitebergam.

Erat Argentorati & ratio institutionis utilis, & administrabatur ab optimis & doctissimis pietate & sapientia praestantibus viris, in quibus eminebant Vuolfgangus Capito, Caspar Hedio, Martinus Bucerus, Nicolaus Gerbelius, Iacobus Bedrotius, qui omnes iam migrarunt ex hac vita, item Iohannes Sturmius, Iohannes Sapidus, Christianus Herlinus, & alij vtriusq; linguae & philosophiae periti.

Ita autem est statim praecipis dialecticis imbutus animus eius, vt ad quaecunq; alia comprehendenda aptus videretur. Ipse vero instituto ludi illius, ad veritatis caelestis certiolem cognitionem vna cum ceteris deductus, qua parte scilicet maxime valuit, in eam naturae impulsu incitatus est. Vt enim auiculae aliae ad volandum in sublime, aliae ad natandum in aquis, aliae ad medios quosdam cursus efferuntur & deferuntur: sic hominum ingenia sua sponte ad haec vel illa studia occupationesq; propendent & flectuntur. Neq; ferè efficitur quicquam magnum & memorabile, nisi obtemperetur naturae, & ductum aliquis illius sequatur. In qua parte in primis varietas quaedam mirabilis contemplantibus se offert, seueritatis & tristitiae, contraq; humanitatis & comitatis, facundiae ac lepôris, & contra grauitatis & auctoritatis. Festiuus est hic & callidus, simplex ille & apertus

35
& apertus. Adhuc loquor de ijs, quæ minimè vituperanda sunt.

Quid? quod in alio aliæ cupiditates prauæ quoq; efficaces sunt. Ex occulto & insidijs quidam agere omnia malunt, alijs vis manifesta q; aggr. satio cordi est. Videas, qui desiderio eius quod expetuerunt, quiduis perpeti, nulli non deseruire, nihil reculare velint, dum honorum insignia emolumenta q;, & splendorem nominis, & diuitiarum aliquid consequantur. qualem fuisse Vlysses fabulæ tradunt. Alius quispiam vt Ajax, is est, qui molestias tales capere nequeat, & offensiones omnes fugiat, neq; in quo aliquid leuitatis ineptiarum q;, multò minus contumeliæ esse putet, perferre audeat.

Secundùm naturæ autem quasi modulos, ad diuersa etiam studia exercenda atq; colenda incitantur omnes, qua regula, non illa metiri, Ciceronis præceptum iubet. Neq; enim attinet, inquit ille, repugnare naturæ, nec quicquam sequi, quod assequi nequeas. Atq; in hac parte non modò indecorè, sed planè perniciosè peccari interdum contingit. Dum non quid aliquis præclarè & rectè effecturum se esse perspicit, sed quod in alijs suspicit, sine consideratione aggreditur, & quidquid voluerit, id facile esse se adepturum, confidit.

Etsi autem verum est, labore vinci omnes difficultates, & nihil esse tam arduum, quod non diuturna contentione superetur, vt in nulla re bona & honesta alicuius vel spes debilitari, vel languescere industria, vel conatus reprimi, vel impetus retundi debere videatur: Hoc etsi est verum, neq; eum qui ingenio fortè deficitur, excellentia alterius deterreri decet, quò minus in eo studio, cui se dedit, perseueret: tamen illi profectò, quorum veluti secundo naturæ flumine iudicium & voluntas decurrit, cum perueniunt quò volunt facilius, minusq; impedimentorum sentiunt, tum opera eorum magis luculenta & speciosa conspiciuntur.

Est magnifici Rectoris ingenium ad cogitandum ratiocinandumq;

nandumq; & scientiæ subtilitatem, à primo ortu effectum atq; conformatum, itaq; ad eas disciplinas inclinari incumbereq; celeriter cœpit, quæ quoniam omnis eruditionis literariæ fundamenta sunt, vel quia illa his perficitur & expolitur, (estq; hoc quasi columen doctriñe & sapientiæ humanæ,) ab ijs, qui sua opera in ipsis plurimum elaborarunt, Mathematicæ sunt nominatæ, verbo à discendi studio ac ardore ducto.

Audiuit autem Argentorati Herlinum, cui haud scio, an non modò in huius partis, sed omnis doctriñe atq; etiam virtutis & humanitatis pulcerrimis operibus præferendus sit nemo. Contulit se deinde Vuitebergam, vbi partim, quæ animo suo comprehenderat, explicuit, partim priorem copiam & facultatem noua alia cumulauit. De ijs autem temporibus, quæ secuta sunt, & cum præsentem qualemq; quietem Germaniæ grauissimè perturbarunt, tum in posterum bonam spem penè præciderunt, à me dicendum hoc loco quicquam non esse putauit. Multorum tum consilia perturbata, multorum actiones peruersas fuisse constat.

Magnificus autem vir Rector noster, in eo, ad quod se maximè aptum natumq; sentiret, permansit, & mathematicis disciplinis operam dare, & hoc tractatu societati hominum prodesse, & piam laudem quærere perrexit. Itaq; prima occasione reuersus est ad quandam quasi officinam illarum, quæ est nimirum scholasticorum cœtuum congregatio, & se huc contulit, inuitatus ab Illustriss. & fortissimo principe, duce Saxonum Mauricio, principe Electore, venerabilis & gloriosæ memoriæ. Ex quo tempore, quen. se præbuerit & profitendo & cæteris rebus omnibus, notum exploratumq; est vniuersis, neq; solùm declarando mathematicarum disciplinarum excellentem scientiam, existimatione indies maiore floruit, sed cùm solertia singulari, tum prudentia, & moderatione, & humanitate, primùm maximorum & potentissimorum principum, vt dictum est, fauorem & familia-

37
& familiaritatem, tum cæterorum omnium benevolentiam & amorem sibi conciliauit. Perseuerauit autem in eo, ut cum ijs se coniungeret, quos sinceram & puram doctrinam cœlestis veritatis, quod est Euangelium Iesu Christi, amplecti, tradere, fouereq; se videret. Neq; alibi vel quæsiuit, vel offerentes se occasiones admisit. Præter hæc igitur, alia nunc commemorare visum non est.

Quod si commendatio aliqua adiungenda etiam mea est, verè & liquidò pronuntiare & affirmare possum, habere nos Rectorem, de quo nunquam quisquam ita magnificè quicquam dicat, ut ait Comicus, id virtus quin superet ipse, neq; esse vllum optimarum disciplinarum & artium magis principem. Habemus prudentem, pietate, sapientia, virtute, doctrina, humanitate præstantem virum. Habemus eum, cuius fide esse freti, & auctoritate etiam niti possimus.

Commendo igitur mea voce hunc, viri reuerendi, amplissimi, clarissimi, doctissimi, vestræ excellenti dignitati atq; splendori, ut eum, cui vos cum præcipuo fructu Academia vniuersæ, & libenter consilio opeq; vestra omni tempore præstò futuros esse credam. Commendo attentionem & curam sollicitam in eo salutis & commoditatis publicæ. Commendo perspicaciam intelligendi, & orationis eam copiam atq; facultatem, quæ concepta explanare possit. Quod ad actiones autem attinet, eum hunc expe-riemini, qui minimè iners, ac strenuus potius sit, in exequendo ac conficiendo consulta atq; deliberata. Studiosæ autem adolescentiæ commendo Rectorem vigilantem, sedulum, cupidum benefaciendi quamplurimis, abhorrentem à sæuitia, æquitatis amatorem, lenem illum quidem, sed ita, ut iustitiæ non obliuiscendum esse meminerit. Multi autem in huius vitæ licentia scholasticos magistratus parui faciunt, atq; contemnunt. Qui admonendi sunt, omnis potestatis in terra auctorem confirmatoremq; esse æternum Deum, qui & contumaciæ vindex esse soleat.

D

Obtestor

38
Obtestor autem omnes, ut adiutores sint tam magnifici Re-
toris, quam cæterorum, quorum imperio & præceptis regi de-
bent, ad veram laudem communibus studijs comparandam,
quam, ut ostensum est, ad gloriam & laudem nominis diuini re-
ferri & tendere oportet. Hinc certè abesse ferociam, & petulan-
tiam & vesaniam ruentem in peccatis, necesse est, cum opus sit
modestia, voluntate obtemperandi, pudore, deniq; præstandi
officium summa diligentia. Vndiq; nos aberrantes in viam re-
uocat, non modò verbo cœlestis veritatis æternus Deus, quod
tanquam largum imbrem copiosè effundit, neq; ceteris utili-
bus & bonis liberalis doctrinæ monitis, sed minis etiam ab im-
probitate & leuitate crebris deterrere non cessat.

Quæ enim tristissimarum rerum frequentia, quæ euentu-
um atrocitas ante oculos est? Cœlum & terra ea edunt atq;
ostendunt, de quibus statui possit, ad illa quæ impendeant, na-
turam vniuersam conturbari. Quid? quòd eorum quasi præsi-
dia indies eripiuntur, à quibus ingrauescentibus malis auxilio,
consilio, consolatione subleuari adiuuariq; omnes potuissimus.

Inter quos nuper adeò decessit communis omnium præce-
ptor Philippus Melanthon, sic meritis de Ecclesijs & scholis, ut
nulla titulorum nomina ad eum satis ornandum reperiri possint.
Qui sacrarum literarum solertissimus & fidelissimus explicator,
veritatis cœlestis patronus, & propugnator in primis strenuus,
& optimarum disciplinarum & artium tum instaurator tum con-
seruator, omnes cōtrouersias mira vi ingenij, & dexteritate pla-
nè diuina, ex intricatissimis scholasticæ doctrinæ Labyrinthis
ad planissimam & explicatissimam methodum, disputationibus
& scriptis illustrauit atq; defendit: quin omnem doctrinam qua
si vagam ac dissipatam collegit, & ad certam rationem reuoca-
uit, vir pietate, studio puræ castæq; religionis, sapientia, virtute,
humanitate, benignitate erga omnes præstans, de quo verè pro-
nunciârim:

Nulla

39
Nulla ferent talem secula futura virum.

Cuius, qualis viri, quo tempore amissus vsus sit, profectò carendo iam intelligetur ab ijs quoq; qui illum insectando euertere conati fuerunt. Quorum scilicet exultabit posthac insolentia turbulenta audacius & liberius, sed non tantum hæc aliorum detrimento, sed suo quoq; damno insaniet. Sinit enim ille, qui est parricida ab initio, hostis Filij DEI Diabolus, sanguinem humanum, ad quem effundendum, dissidijs atq; distractionibus viam affectat, & permissam propter peccata nostra, quæ ingentia sunt, neq; pœnitendo molliuntur, potestatem suam princeps mundi huius, crudeliter ostendit, quod declaratur immanibus & mirabilibus cædibus, quæ admodum paucis diebus in nostra vicinia factæ sunt.

Affirmatur etiam visam in cœlo speciem esse virgarum. Hoc quid significet aliud, quàm castigationis instare tempus? Sed alibi gladij & hastæ in nubibus sunt conpectæ, quod nimirum castigationem imminere neutiquam mitem ac clementem, demonstrat.

Quod igitur restat, inuitando, alliciendo, docendo, interminando, conuertente nos Deo, conuertamur ad illum, & ipse conuertet se ad nos. Est enim clemens, & abundans misericordia. Sed idem, non proficiente ea, quam Apostolus *μακροθυμίαν* vocat, suspendenteq; clementia ipsius iustæ iræ indignationem, quid deinceps sequi soleat, & exemplis in historijs vbiq; proditis cognosci potest, & prospicere atq; auertere vnusquisq; potius studeat, quàm in se experiri velit. Verum hæc alijs locis & temporibus copiosè exponi solent.

Quod igitur restat primùm à magnifico Rectore, deinde ab omnibus qui assunt, dignitate, sapientia, virtute, doctrina clarissimis & ornatissimis viris, postremò vniuersis opt. literarum & artium pietatisq; & honestatis studiosis adolescentibus, cum reuerentia officiosèq; & diligenter peto, hanc orationem more
D 2 maiorum

40

maiorum habitam, & operam datam à me publicæ consuetudini scholasticæ, & priuatim necessitudini, quæ cum magnifico Rectore est, in optimam partem accipere, boni consulere, gratam acceptamq; sibi esse patiantur. Oro autem æternum Deum patrem Domini & Seruatoris nostri Iesu Christi, omnium nostrum mentes compotes faciat sancti spiritus, vt omnes nostræ cogitationes & facta, ad gloriam sanctissimi nominis ipsius dirigantur. Cuius vnus, solius, veri, omnipotentis, iusti, misericordis Dei, est omnis sapientia, virtus, laus, gloria, honor, victoria, in secula seculorum, Amen. DIXI.

41
O R A T I O III.

IN COMMENDATIONE MAGNI-
fici Academiae Lipsiensis Rectoris, viri clarissimi, M. LEO-
NARTI LVCHII HIPPOLSTEINENSIS,
doctrinae Physices professoris,

Pronuntiata ab

HENRICO SALMVTH D.

ANNO M. D. LXII. XXX. Maij.

PRINCIPIO GRATIAS AGO OMNI-
potenti & misericordi Deo, qui vnà cum filio suo
coeterno, Domino nostro Iesu Christo, & Spiritu
sancto suo, condidit omnes creaturas, & Ecclesiam
in genere humano colligit, quòd nos quoq; ad Ecclesiae socie-
tatem vocauit, & haectenus coetum docentium atq; discentium
apud nos clementer seruauit. Et toto eum pectore oro, vt etiam
deinceps hunc coetum scholasticum protegat, neq; sinat in eum
grassari furorem & rabiem aduersantis sibi hostis diaboli, neq;
dissipari conuentum, in quo & bonae artes, & veritatis coelestis
doctrina, & pietas Christiana fideliter traditur & defenditur.
Fatemur multipliciter fieri à nobis, vt tantis beneficijs indigni
reperiamur. Sed imploramus supplices misericordiam tuam
aeterne Deus, qui propter nos misisti in terras vnigenitum fili-
um tuum, eumq; voluisti pro nobis fieri victimam, veniam da
imbecillitati nostrae, & ignosce peccatis nostris, & retine nos in
ouili, quod est Ecclesia sancta Catholica, vt simus grex tuus æ-
ternus, ad laudem & gloriam nominis tui, & salutem no-
stram, Amen.

Hoc initio, sicut in conuentibus piorum fieri decet, vten-
dum esse putauit, cum magnificus Rector à me petiisset, vt longa
D 3 consuetu-

consuetudine confirmatum morem, laudandi nouum Rectorem, in se ego seruare, & laudationem solennem oratione mea peragere vellem. Etsi autem optarim, alteri potius datum fuisse hoc munus quam mihi, qui non sum idoneus ad hoc genus scholasticarum declamationum: tamen non debui neq; volui istud ei officium denegare, cum quo ante multos annos amicitia inchoata, & nuper adiunctione illius ad collegium nostrum, aucta quodammodo & confirmata fuit. Eiq; si non orationis elegancia, studio certè obsequendi, sicut spero, satisfaciam. Cæteros qui assunt sapientia, virtute, dignitate præstantes viros, & scholasticum cœtum oro, vt quæ dicturus sum libenter audire, & boni consulere velint.

Cùm autem neminem fugiat, quarum rerum mentione imprimis commendari soleant homines in terris, nimirum earum, quæ omnium iudicio ac sententia magnifici consueuere, aliquidem omnia nunc relinquenda sunt vulgo, & imperitæ multitudinai, atq; de ijs tantùm dicendum est, de quibus in conuentibus scholasticis semper disputatur ac docetur.

Neq; verò mihi difficile esset longam texere orationem, de parentibus, familia, & patria magnifici Rectoris, & copiosè etiam facere præconia quædam gentis Francicæ, ex qua ipse ortus est, quæ ex omnibus nationibus Germanicis, virtutis & pietatis eximiam famam habet, & nunc etiam, sapientissimorum virorum iudicio, constantissimos & optimos viros, & in hac affectatione externæ calliditatis, custodes antiquæ simplicitatis, & integritatis, proferre creditur.

Sed non patitur me his immorare grauissima sententia Platonis, qua affirmatur, qui alicuius momenti ipse videri velit, ei nihil esse turpius, quam committere, vt non sua, sed maiorum laude celebretur. Sicut iam indocti derident ineptias multorum, qui stirpis ac gentis suæ antiquitatem ac præstantiam ostentant, ac ipsi sese flagitijs inquinant, ac sceleribus tantùm nobilitant,
hi nimi-

43
hi nimirum tanquam claudus baculo, ita virtute & fama parentum maiorumq; suorum nituntur. Ab alijs prædicantur, & non modò præcipuæ habentur diuitiæ & opes, sed sunt primæ, secundæ, tertiæ, immò omnia. Sed neq; illæ hominem verè ornare, aut præcipuum decus possidenti adiungere possunt.

Quare commemorandæ sunt propriæ laudes, & peculiare virtutes magnifici Rectoris nostri, quæ sunt ingenij dexteritas, & voluntatis conuersio ad veritatem & earum rerum cognitionem, quæ omnem ætatem & conditionem hominum ornare & oblectare possunt. Cùm enim ipsi Dei benignitate contigisset ingenium, quod ad discendas bonas literas & artes idoneum, & doctrinarum capax esset, præterquam quòd cura parentum honestè ac liberaliter, & secundùm præceptum Pauli, in disciplina & timore Domini educatus fuisset, vt Deum rectè cognosceret, inuocaret, ac celebraret, etiam curatum fuit, vt diligenter ac sedulò institueretur bonis literis & artibus. Et ipse à prima statim pueritia cupiditate discendi flagrans, eam est viam ingressus, qua recta & expedita ad literarum scientiam perueniret, & Philosophiæ veluti arcem conscenderet.

In hoc proposito & ardore animi, nihil obstare sibi passus fuit eorum, quæ plurimos seducunt in illud proclive iter libidinis, in quibus est præcipua, fuga laboris & molestiæ, fastidium in studijs, tædium præceptionum, & quod est caput, incogitantia atq; inertia. Nam quicumq; intelligit ac nouit eruditionis & literarum excellentiam ac pulcritudinem, quiq; incensus amore illius, ad hanc contendendum existimat, is profectò facit, quòd magnificus Rector noster fecit, vt secundùm Horatium, multa ferat, agat, sudet, algeat, abstineat Venere & Baccho, dum studet optatam cursu contingere metam. Diligentem enim operam ipse studijs optimarum artium ac disciplinarum impendit, sæpe somno, & alijs, quæ non tam voluptati, quàm necessitati seruiunt, se priuauit, dum hoc agit, vt inter literatos & doctos non infimum locum haberet. Et singu-

44
Et singulari bonitate Dei contigit, ut ijs præceptoribus vti
sibiliceret, de quibus imprimis bona existimatio omnium, &
quorum fama illustris esset, ut horum scientia & exemplis insti-
tueretur. Cum enim in hanc Academiam missus, & clarissimo
viro, eximia pietate, virtute, sapientia, & doctrina præstantis,
ac celeberrimo, Dn. Ioachimo Camerario vtriusq; linguæ in
hac Academia professori, communi præceptoris nostro, non tan-
tùm de hac communitate scholastica, sed de bonis literis ad o-
mnem posteritatem optimè meritò, commendatus fuisset, ipse
perspecto ingenio illius, quod ad discendas bonas literas & ar-
tes idòneum esset, in ædes suas eum ad se recepit, vbi non tantùm
habuit copiam doctrinæ, & salutarium præceptionum, ut lin-
guam græcam & latinam, & illas artes, quibus vera sapientia
continetur ac comparatur, feliciter disceret, sed etiam in illa do-
mestica consuetudine exempla habuit veræ pietatis, inuocatio-
nis, temperantiæ, & multarum aliarum virtutum.

Hanc occasionem magnificus Rector, à Deo peculiariter
sibi oblatam esse existimavit, quam & arripuit, & opportunitas
tem secutus fuit, eamq; operam impendit, quòd sibi etiam com-
paravit optimarum artium haud vulgarem cognitionem, & qui-
bus hæ continentur atq; explicantur, vtriusq; linguæ græcæ &
latine eam copiam & facultatem, ut non tantùm sapienter cogi-
tare, sed etiam oratione disertâ explanare possit, quæ animo
concepta fuerunt, præterea diligentia, cura, & attentione ef-
fecit, ut vox illius, in explicatione salutarium præceptionum pu-
blicè exaudiatur, & exemplum doctrinæ ad imitandum ab eo
sumi liceat. Omnes enim scimus, ab eo iam annis aliquot expli-
cari, cum auditorum magna utilitate, difficilissimam quidem, sed
iucundissimam atq; utilis partem Philosophiæ, quam Physi-
cen vocant. Ideò & doctrinam eius cupidè frequentari, & eru-
ditionem ac diligentiam mirificè prædicari audimus.

Neq; tantùm vox docentis hætenus publicè audita fuit, sed
etiam

45
etiam, quia comparata esset utriusque linguæ non vulgaris cogni-
tio, conuersa quoque ab eo è græca in latinam linguam, utili ex-
plicatione illustrata atque edita in lucem fuere, quædam veterum
scripta, quibus præcepta sapientiæ vitæ ac morum continentur.
Et expectantur etiam alia maiora, studio & diligentia illius elab-
borata, quæ optimarum artium ac disciplinarum studiosis in-
gentem utilitatem afferre, ipsi verò & huic Academix laudem
eximiam conciliare possunt.

Quia autem eximium decus est, adiungere etiam eruditio-
ni studium & amorem pietatis ac virtutis, hæc etiam ornamenta
in magnifico Rectore conspiciuntur. Nam religiosè colit illum
Deum, qui se in verbo suo & misso filio patefecit, eumque fiducia
Mediatoris rectè inuocat, & gratias agit Deo pro reuelatione
verbi, quod diligenter audit & discit, ut ex illo fonte hauriat
coelestem sapientiam, quæ in omnem æternitatem durat. Exe-
ceatur idola atque fanaticas opiniones, pugnantibus cum reuelato
verbo, odit ac detestatur Epicureos furiosos, & sermones impi-
os, qui lædunt gloriam Dei, & viam salutis peruertunt. Ani-
mum habet moderatum, & cor timore Domini correptum, &
pectus mansuefactum cultura bonarum artium: conspiciuntur
in eo etiam aliæ multæ virtutes, iustitia, temperantia, castitas,
non laxat frena linguæ ad maledicendum & obtrectandum a-
lijs, vel ad opprimendum innocentes, sed ea ad celebrandum
Deum, & ad expositionem necessariæ doctrinæ, & vtilium præ-
ceptorum vitur. Quin, ut vno verbo vniuersa complectar, se-
cundùm præceptum Pauli, studet habere fidem & bonam con-
scientiam.

Hæc autem domicilia & tales sedes amat spiritus sanctus,
& in his non modò manet, sed efficere etiam aliquid noui &
melioris operis solet, sicut de magnifico Rectore ostensum fuit.
Non placet huic profanitas, furor, & petulantia, vel opinionum,
vel dictorum ac factorum. Non venit ad securos & contemto-
res, vel

E

res, vel

res, vel saltem neglectores rerum diuinarum & humanarum, non habitat in barbaris arrogantibus & malignis, immò odit & fugit præfractos, superbos, & peruersos.

Habent itaq; scholastici exemplum, quod in vera studio- rum ratione, & amplectendo doctrinam veritatis cœlestis, & moribus ac vita regenda, ad imitandum sibi proponant. Ac propterea hunc optimum & doctissimum virum, suffragijs sum- morum virorum, gubernationi Academiae præfectum esse, exi- stimandum est, vt alij eius pietatem, prudentiam, doctrinam & virtutem sibi propositam existiment, quam imitentur atq; ex- primant.

Hæc autem bona & ornamenta sapientiæ virtutis & doctri- nae, magnificus Rector sibi comparauit cura, attentione, assidui- tate, & ingentibus ac continuis laboribus, quæ nunquam con- secutus fuisset, nisi viam sapientiæ & virtutis ingrediens ad ea contendisset. Si quis enim putet contingere hæc bona somno- lentis & desidiosis ac delicatis, perniciosè errat. Sed proposita sunt hæc præmia illi, qua vnâ secundùm Ciceronem omnes re- liquæ virtutes continentur, diligentia, quæ complectitur curam, attentionem animi, cogitationem, vigilantiam, assiduitatem, laborem, nam secundum Epicharmum:

Mortalibus bona diuinitus omnia veneunt.

Et noti sunt versus, sicut existimatur Virgilij,

Quisquis enim duros casus virtutis amore

Vicerit, ille sibi laudemq; decusq; parabit.

At qui desidiam luxumq; sequetur inertem,

Dum fugit oppositos incauta mente labores,

Turpis inopsq; simul miserabile transiget æuum.

Inuentus itaq; causa hæc à me, de magnifici Rectoris veris laudibus dicta sunt, quia talia exempla ad imitandum proponi, & ad excitandum studium ac diligentiam vtile esse existimo. Nam præcepta virtutis atq; sapientiæ, iam dudum parum apud plerosq;

47
plerosq; proficiunt. Frigent studia bonarum artium, scholis hæ-
rum nihil est infrequentius, atq; alia quavis loca magis fre-
quentantur, quàm illa, in quibus optimarum disciplinarum atq;
artium præcepta traduntur. Qui autem contemnunt ac despici-
unt cognitionem illarum, sunt profectò homines miseri, & qui
faciunt, eos in hoc scholastico ocio educari non oportebat.
Non enim hoc tantùm mali in re est, quòd nihil boni discunt,
sed quòd etiam ad suam perniciem in vitiorum & flagitiorum
occasione, ocio concessò abutuntur. Si verò aliqui tales sunt,
qui à se, & domi parare ac discere possint ea, quæ magistri &
professores publicè docent, felices illi quidem in tanta ingenij
& doctrinæ abundantia existimandi sunt. Sed pro mea fide &
erga eos benevolentia moneo, vt videant, ne se fallant, neq;
prætexant aliquid fugæ laborum & molestiæ. Qui enim ocio ad
voluptatem abuti volunt, in viam reuocandi sunt, voluptates e-
nim opprimunt ingenium. Qui verò concipiunt falsam per-
suasionem scientiæ, hi quacunq; in parte studiorum ac genere
vitæ versentur, nequaquam res vtilis & laudabiles efficere con-
sueverunt. Immò hoc genus hominum est pessimum & nocen-
tissimum, si aliqua accedat calliditas, & suppeditentur adiu-
menta, ad confirmandam hanc falsam opinionem.

Moueat igitur adolescentes optimarum artium & discipli-
narum bonitas, præstantia, atq; pulcritudo, vt eas verè amare,
& cupidè discere incipiant. Intueantur ipsi exemplum magnifici
Rectoris, vt in eis excitetur cura, studium, & diligentia. Ipse e-
nim discendi amore & assiduitate, labore, & vigilijs, hoc est
adeptus, vt non tantùm suo loco communibus studijs vtiliter
seruiat, sed etiam vt eius sapientia, virtus, & eruditio apud nos &
alibi quoq; celebretur. Huius igitur bonis si quis tangitur, & sibi
eadem contingere expetit, viam etiam ingrediatur eandem, qua
hic processit, inertiam omnem fugiat, mollietè reprimat, & illam
omnium laudabilium actionum, & felicium successuū pestem fu-
giat,

48
giat, cuius græcum nomen est ἀμέλεια, latinè possumus incuriam nominare. Vitabunt adolescentes omnem occasionem eius quietis & lætitiæ, quæ impedit studia & opera sapientiæ ac virtutis, & multis flagitijs ac facinoribus designandis occasionem præbet. Qui enim amant virtutem, doctrinam, & sapientiam, eos non quæ suauia sunt prima ducere, sed cum multis difficultatibus conflictari, & aduersa tolerare, & dura etiam perpeti oportet atq; necesse est.

Hæc pio studio ideò à me dicuntur, vt voluntates ac studia iuuentutis scholasticæ ad amorem optimarum & pulcerrimarum artium conuertantur, & in eis exusciterur cura & diligentia. Et vult Deus fieri in his conuentibus tales commonefactiones, vt facientes officium, magis ad perficiendum cursum institutum incitentur, errantes verò in viam reuocentur. Quia autem necessariæ atq; vtilis admonitiones non ab omnibus audiuntur, vel admittuntur, sciant contumaces ac proterui, aduenturum aliquando tempus pœnitentiæ, calamitosum profectò & miserabile, quod afferet egestatem, ignominiam, & odium, vt dicitur, Dei atq; hominum. Nam tristes cogitationes & querelæ illam negligentiam sequi solent, neglectam esse cognitionem veritatis, & sapientiæ, amissum esse tempus, præteruolasse occasionem & oportunitatem: neq; ibi locum habent illæ consolationes, quæ in alijs casibus & communibus vitæ ærumnis subijci alijs solent, quales sunt, humanæ conditionis imbecillitas, & necessitatis grauissimum telum, & similia commemorantur. Sed immedicabilis est pœnitentiæ morbus, qui vtcunq; remedijs mitigetur, tamen nunquam tollitur, quia amissæ occasionis, & commoditatis, ac sprete copię recordatio, admodum & horribiliter perturbat animos, cum & à se, & ab alijs, audit vnusquisq; acerbissimam sententiam, Serò sapiunt Phryges.

Sed iam diutius his immoror, quàm suscepti muneris, & huius actus atq; diei festiuitas permittere videtur, quo secundum poëtam

49
dum Poëtam, dicenda bono sunt bona verba die. Me tamen
huc deduxit mea erga hunc scholasticum coetum beneuolentia,
& animi propensio.

Sed iam desino, & ad te, magnifice Rector, conuerto finem
orationis meae. Hunc summi honoris titulum, tibi amor verae
pietatis, cultura virtutis & bonarum artium, vis ingenij, & ad-
mirabilis diligentia comparauerunt. Mandarunt tuae pruden-
tiae atq; eruditioni hunc magistratum, qui Academiam nostram
quam praclarissime administrari cupiunt, & quorum iudicia
in eo deligendo, qui minimè expectationem eorum frustrare-
tur, falli potuisse, non est credibile, & amplissimorum viro-
rum suffragia in te vnanimiter consensisse, tibi est honestissi-
mum.

Quid autem quisque sentiendum esse putet de praestantia
magistratus scholastici, ipse viderit, mihi certè, nullis alijs ce-
dere videtur. Non adest sanè satellitum copia, abest opulentia,
& splendor, quid tum? sed in nostro magistratu ea restant, quae
sunt fundamenta imperiorum & principatum, vt affectio a-
nimi paterni erga subiectos, publici consilij auctoritas, cuius
is, qui Rector est, caput habetur, legum sanctitas, non est vio-
lenta tyrannis in perpetua occupatione, sed legitima executio
iuris, in curationis definitae ad certum tempus prouincia.
Quicquid igitur alij loquantur ac statuunt, nobis noster
scholasticus magistratus probetur, qui profectò & ipsi Deo
placet, & omnibus bonis & honestis hominibus venerabi-
lis semper est visus.

Ad hunc igitur gerendum, (quòd felix faustumque rei
scholasticae tibi que sit) animo excelso accedito, vir magni-
fice. Et quòd certè facturus es, declara non modò te hoc
iudicio amplissimorum virorum dignum fuisse, sed vt dica-
ris spem & expectationem eorum longè superasse. Diffi-
cilior quidem nunc est, quam olim omnis gubernatio, in
E 3 hac

50
hac vltima & delira senectū mundi, & licentia vitæ, & ho-
minum peruersitate. Sed cūm omnis potestatis auctor
confirmatorque sit æternus DEVS, & ipse hoc tempore
hunc magistratum te gerere voluerit, certum est ipsum et-
iam affuturum tuæ gubernationi, atque fore adiutorem il-
lius. Habebit etiam tua magnificentia eorum, qui in Academia
honorum titulos consecuti sunt, fauorem obnoxium, qui liben-
ter consilio opeq; sua, omni tempore præstō futuri sunt, vt ea
expediantur, quæ ad salutem & commoditatem publicam spe-
ctare videbuntur. Habebit etiam scholasticorum obsequium
paratum, qui morigeratione sua difficultates gubernationis al-
leuare, & omnia studia & actiones suas, ad cognitionem neces-
sariæ doctrinæ, & laudem virtutis referre studebunt, quando
quidem sciunt, cūm ab alijs hominibus, tūm verò maxime à no-
stro ordine abesse debere ferociam, petulantiam, & vesaniam
ruentem in peccata, & opus esse modestia, pudore, voluntate
obtemperandi, deniq; præstandi officium summa diligentia.

Quod igitur restat, iterum oro æternum Deum, patrem
domini & seruatoris nostri Iesu Christi, vt sempiternam sibi in-
ter nos colligat Ecclesiam, & lucem verbi sui, & studia veræ do-
ctrinæ conseruet, & hunc scholasticum cœtum & politias, quæ
præbent hospitium Ecclesiæ & pijs atq; honestis studijs clemen-
ter protegat & defendat, & omnium nostrum mentes compe-
tes faciat sancti Spiritus, vt omnes nostræ cogitationes & facta,
ad gloriam sanctissimi nominis ipsius, & vtilitatem Ecclesiæ
Christi dirigantur. Vni, vero, soli, æterno, iusto, omnipotenti,
misericordi Deo Patri, Filio, & Spiritui sancto, sit laus, honor,
gloria, victoria, sine fine. Pax, veritas, & misericordia Dei
nostri sit semper nobiscum, Amen.

Oratio

ORATIO V.

IN COMMENDATIONE MAGNIFICI
Academiae Lipsiensis Rectoris, viri reuerendi & clarissimi,
Dn. VICTORINI STRIGELII Kaufbeurenensis,
& professoris sacrae Theologiae,

Pronuntiata à

IOHANNE PFEFFINGERO D.

ANNO M. D. LXIII.

Dominica Exaudi.

LAUDATIO IN MANIBVS EST. Vnde
de verò initium ducere rectius fuerit, quàm à Psalmi
Davidici præcepto. Quod laudari vbiq; & ab omnibus,
& semper, iubet Dominum Deum æternum? Laudate, inquit, pueri Dominum, laudate nomen Domini.
Et rursus: Lauda anima mea Dominum. Et: Laudate Dominum,
quoniam bonus, Deo nostro sit iucunda, decoraq; laudatio.
Et: Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion.
Et mox deinceps cumulatur vnum laudationis præceptum altero.
Sunt enim hæc nota vel esse certè debent omnibus,
non alienis ab Ecclesiae Christianæ disciplina.

Cùm autem meum suffragium nuper accesserit ijs, quibus
magnifico nostræ Academiae hyberni semestris Rectori, successor
designatus fuit, qui nunc initurus magistratum suum, & consuetudine
Academiae nostræ laudandus est, non potui neq; debui hanc petenti
operam denegare. Vosq; magnifici, generose domine, amplissimi,
ornatissimi, optimi, doctissimiq; viri, & studiosa bonarum
artium iuuentus, oro, vt mihi dicenti benignas facilesq; aures præbeatis.

Multæ

57
Multæ autem causæ sunt, vt oratione, qua laudetur, & vestræ sapientiæ, virtuti, humanitati commendetur magnificus vir huius semestris Rector, prolixa non sim vsurus, Sed præcipua est, & superiorum dierum, & hodierni defatigatio, quibus in templo conciones habendæ fuerunt. Et ætas mea quæ sit, nemini est obscurum. Sanè quanquam non sim, ne in pueritia quidem multum versatus in Rhetoricis studijs, neq; doctrinæ illius elegantia excultus, non ignoro tamen, vnde laudationes commendationesq; alicuius deducendæ, & quibus capitibus consummandæ sint. Id quod mediocris prudentiæ consideratio vniciq; subijcit. Indicari enim hoc argumento suscepto solet patria, genus, conditio, cætera fortunæ bona, atq; in primis consulta gestaq; præclare, quæ sunt opera virtutis, & specie pulchritudinis suæ eminent præ cæteris, iudicio & sententia omnium hominum, quæ hac laudatione persequi, meam personam non decet, neq; breuiter aliquis explicare posset omnia, & nescio quo pacto talis oratio magna ex parte vulgarior est, quàm vt de nostro ordine & scholasticis rebus habenda sit. Sed statuat de hoc quisq; quod volet. Ego ad initia reuertens, inde deducam reliqua.

Te igitur ante omnia semper & perpetuò laudamus, Deus æterne, te confitemur, te veneramur, patrem Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi filij tui vnigeniti, vnà cum Spiritu sancto, Deum vnum, verum, solum, præter quem non est alius Deus, vnum in trinitate, & trinum in vnitæte, vnum natura, & trinum personis, quas hypostases Græci vocarunt. Hæc laus vt sonuit semper in Ecclesia sanctorum tuorum, sic nostra etiam voce celebrabitur sine fine, execrantibus nobis blasphemias vituperationes veterum & nouarum contumeliarum in te, Deus pater cœlestis, quibus paterni nominis gloriosa prædicatione, deminuitur filij & spiritus sancti in Deitate æqualitas. Et Arii ac Eunomij impio olim ore prolata, nunc rursus ab aliquibus nefaria

53
nefaria temeritate renouantur. Atq; audio in mendacijs istis
differendis, aliquos esse acutos ac callidos. Sed non deerunt,
qui & sacrarum scripturarum firmissimis testimonijs, & demon-
stratione consensus Ecclesiæ Catholicæ, deliramenta ista con-
futent. Et ipse Deus æternus sui nominis honorem asseret,
vindicans in istis sceleratam impudentiam. Verùm de his di-
cendi tempus locusq; nunc non est. Id agamus igitur, quod in-
stitutum est.

Cumq; sit de magnifico viro (quem suffragia ad hoc de-
lectorum, Rectorem fecerunt huius semestris ætius) aliquid à
me dicendum, ea commemorabo, quæ Cantica Psalmorum (de
quibus incipiens recitavi sententias quasdam) subiiciunt. Nam
de patria vel opido, vel genere, & eis quæ his adiunguntur,
qualia ista contigerint magnifico viro Rectori nostro, copiosè
exponere nihil attinet. Potest autem verè affirmari à me, hone-
stis & bonis & laudatis parentibus hunc esse natum in vrbe non
amplissima illa quidè, cui (si quis fortè hoc nescit) nomen Kauf-
beurn, sed in eorum tamen numero, quæ ciuitates imperij Ro-
mani propriæ & sunt & appellantur. Vt autem dixit aliquis ve-
terum, si antiquitate generis nobilitas æstimetur, neminem esse
omnium, qui non & auos & proauos & abauos habeat aut ha-
buerit; immò cunctorum tandem origo, ad vnum auctorem re-
trò abducitur: sic patriam etiam habet scilicet vnusquisq; ali-
quam, id est, locum, vbi in hanc lucem est procreatus.

Sed neq; patria neq; parentes, faciunt pios, sapientes, vir-
tute claros, cum reperiantur nimis multi, qui non solùm dede-
cori infamiamq; sint vtrisque, sed immani quodam furore & pa-
triam prodere atq; euertere, & parentum bonis, atque etiam in-
terdum corporibus violentas manus afferre non dubitent.
Hæc igitur relinquamus. Magnificum virum Rectorem no-
strum, quod æternus Deus nasci temporibus nostris voluerit,
& sic nasci, vt patri & generi suo (vtrique neq; obscuro aut prorsus humili,

F

sus humili,

59
sus humili, neq; suo quidem loco, existimationis bonæ atq; dignitatis experti) ipse decus & splendorem adderet, gratias agere debemus, nostra quoq; causa, cum eidem propitio Deo placuerit, ut huius viri coniunctio, atq; societas laborum scholasticorum, nobis contingeret, & copia doctrinæ facultateq; ingenij ipsius uti frui concederetur. Quod ut fieret, per multa aduersa, & magna variorum periculorum discrimina contendentem illum, non tam ad aliorum communitatem, quam suorum fidelium consensionem, benignitas diuina tandem huc deduxit, & Dominus Deus ibi collocavit, ubi de creditis sibi talentis negotiando, lucrum non contemnendum facere posset. Qui custodit veritatem in sæculum, facit iudicium iniuriis patientibus, dat escam esurientibus. Hic Dominus soluit compeditos, erigit elisos, diligit iustos. Hic Dominus custodit aduenas, pupillum & viduam suscipit, & vias peccatorum disperdet. Qui ædificat Hierusalem, & dispersiones Israël congregat. Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Quapropter Reges terræ & omnes populi, principes & omnes iudices terræ, iuvenes & virgines, senes cum iunioribus, laudent nomen Domini, quia exaltatum est nomen eius solius.

Nunquid autem intelligitis præstari à me id quod dixi? Ut de magnifico viro Rectore nostro verba facturus, ea referrem, quæ Psalmodia Davidica subijcerentur. Quorum recitationem & vestris animis libenter acceptam, & ipsi Rectori nostro gratam fuisse certò scio. Neminem esse enim omnium nostrum arbitror, qui cantica illa non studiosissimè meditari nocte dieq; consueuerit. Et singularis erga illa affectio magnifici viri Rectoris nostri, facilè declaratur, egregio opere explicationis ipsius, quod anno superiore editum ab omnibus piorum studiorum amatoribus cupidè exceptum est, & magni fit cum summa admiratione.

Quod si illa, quæ recitavi, quasi interpretando enarrare velim

155
velim, non hæc temporis brevis oratio futura, & ea attingenda
sint, quæ neq; à me dici, neq; à vobis hoc loco audiri debuisse
videantur. Audiui aliquando ex Poëta, nescio quo, hæc de ipsius
proprijs casibus recitari: Nec breue nec tutum est, quæ sit ori-
go scribere. Idem profectò perhibere liceat de ijs negotijs, &
rebus, quæ magnificum Rectorem nostrum valdè excercuerunt,
atq; etiam grauiter affixerunt, deq; difficultatibus quibus est
conflictatus, & ex quibus hæctenus auxilio Dei æterni, euasit.
Etsi autem est ista sua cuiusq; propria atq; certa laus, qua conti-
netur pietas, religio, constantia, integritas, cæterarum virtutum
pulcritudo, & hac celebrare possem magnificum Rectorem no-
strum verè & prolixè, mihi tamen considerandum est, ne quid,
quamuis meritò & iure, cum inuidia tamen dicatur, & ita, vt o-
dio non careat.

A prima hic ætate (meminimus enim pleriq; eum huc ad-
modum adolescentem venisse, ante annos viginti) pietatem &
religionem sibi colendam imprimis statuit, & studium hoc tota
mente complexus, postea vrgere incredibili assiduitate non de-
stitit. A nobis discedens, contulit sese Vuittebergam, vt diui-
nitus excitatos illic ad veritatis cœlestis & æternæ doctrinam
repurgandam audiret, vbi sic vixit, & eum se præbuit, vt Phi-
lippo Melanthoni singulari necessitudine & caritatis vinculo
arctissimo coniungeretur. Id quod esse eiusmodi iudico, vt exis-
miæ laudis prædicationem complectatur: familiarem, carumq;
fuisse hunc ei, quem nulla orationis copia, nulla verborum ex-
quisitorum congeries, nulli ornamentorum tituli, satis dignè &
pro meritis ipsius collaudare possint. Cuius magnificus Re-
ctor quoq; noster famam defendere, & memoriam gratissimo
animo conseruare, & laboribus præclarissimis studiorum suo-
rum consecrare posteritati non cessat. Inciderunt deinde ea, qui-
bus pariter hic cum multis alijs bonis, pijs, doctis viris exagitare-
tur. Quæ veluti vulnera refricanda non sunt.

F 2

Postea

56
Postea inter turbulentorum mirifica consilia, & actiones vehementes, & conatus (planè enim dicam quod sentio) improbos, nauigium, in quo magnificus vir Rector noster uehebatur, (si non ut gubernator, certè tanquam proreta) quasi fatum est ita sæuis fluctibus, ut ipse tandem vi procellarum istarum excuteretur, vicit autem omnibus temporibus constantia integritasq; eius, aliorum leuitatem & vanitatem, & veritatis amor, fallitatis commenta, & simplicis puræq; doctrinæ assertio, variam & turbidam nouitatis inculcationem, & animi recti conscientia, fictorum criminum probra, & auræ popularis captationem, vulgarium iudiciorum contemptus. In fiducia deniq; misericordiæ & benignitatis, & spe opis auxiliijq; diuini, vicit & insidias malevolentia, & impressionem hostilem calumniarum, & duros casus, & accusationum acerbicatem, patientia, fortitudine, tolerantia, innocentia. Ut VICTORINI nomen, quacunq; sanè occasione ei impositum, prouidentia omnino diuina sortitum hunc esse credi possit. Sed quia optandum est, atq; etiam opera danda, ut commota sedentur, & incitata acquiescât, & sanentur saucia, primùm non agitemus ea, quæ coalescere cupimus, deinde sequamur præceptum utile, quo iubentur omitti in tristitia & malis præterita, & videamus quæ ante nos, non respiciamus ad ea, quæ à tergo sunt. Ac potiùs hæc relinquamus, & illa teneamus.

Quapropter, ut orationem meam finiam, cùm Rectorem habeamus eum, cuius laudes sunt eximia, ut esse hunc laudatissimum consto, aliquid à me laudationis amplius addi non est necesse. Et quoniam ea est iam de ipso opinio summorum, mediocorum, infimorum, ut neq; dignitate, neq; liberali doctrina, neq; præcipuarum rerum intelligentia, neq; solertia ingenij, neq; copia facultateq; disertis ornatq; sermonis, quisq; facile reperiatur, qui illi sit præferendus, cumq; ad eum audiendum sedulo & frequenter conueniatur, & is ei habeatur honor, quem pietas,

57
pietas, sapientia, virtus ipsius mereretur, causa non est, cur ego in commendando illo vobis, elaborandum mihi esse putem, quod non possit non esse iam commendatissimus omnibus, is, de quo iudicium sententiaq; & erga quem voluntas & animorum propensio ea est, quam ostendimus. Fertur etiam sententia cuiusdam Poetae, qua dicitur: peccare eum, qui commendandum se putet esse suis.

Itaq; magnificum Rectorem, qui vester totus est (id est commodis utilitatiq; omnium inserviando gratificandoq; studet) neq; velle arbitror longiore me ad se commendandum oratione vti, neque quenquam plura in hoc genere expectare omnium qui assunt. Quod restat igitur, me praeeuntem verbis pia & religiosa inuocatione orantes sequi omnes velitis, hoc modo.

O aeternae Deus, pater Filij vnigeniti & coeterni Domini nostri Iesu Christi, cum hoc & sancto Spiritu egrediente abs te atq; procedente & a filio, vnus, solus, verus, sanctus, fortis, immortalis, iustus, clementis. Deus, creator & conseruator mundi totius & rerum omnium, quae hoc continentur, qui immensa bonitate voluisti vnigenitum Filium tuum victimam fieri pro peccatis generis humani, & hunc misericordia tua pro nobis iustitiae tuae tradidit, vt redemptis ab aeterna morte & poenis inferni contingeret vita beata in caelis sempiterna, qui idem Ecclesiam, quam ab initio tibi elegisti, sanctificas ac regis Spiritu sancto tuo, monstranti viam & ducenti ad omnem veritatem, quod est verbum tuum, & qui apud nos quoq; colligere te tibi Ecclesiam & coetum electum ad vitam & salutem, declaras certissimis signis, purae sinceraeq; doctrinae Euangelij, & integro ac incorrupto sacramentorum tuorum vtu: Te inuocamus, adoramus, veneramur, te laudamus, tibi gratias agimus, cum tristissimis & periculosissimis & vltimis his temporibus, infinita bonitate tua, in nostris regionibus defendis, & tuta praestas loca, quae praebent
F 3 hospitia

58
hospitia Ecclesiae tuae, & pia studia seruentia gloriae sanctiss. nominis tui, non sine superstitiosa aut profana barbarie obrui, repellens furores diabolicos, & tolerans nostras infirmitates multiplices, & dimittens peccata magna & innumerabilia, & in ira misericordiae tuae benignissimè recordans. Tu, ô aeternae patris, largiter imperti nobis Spiritum sanctum, per & propter filium tuum, qui consilia actionesq; magnifici viri Rectoris nostri (cui hac aetate Academiae nostrae praesidendi munus mandatum est) propitius instruat atq; moderetur & fortunet, ut & semestris tempus provinciae ipsius feliciter conficiatur, & in dies magis ac magis existat diligens, cupida, attenta, sedula nostra congregatio, in vero religiosae pietatis cultu, te celebrando, & obtemperando tibi, & audiendo sequendoq; vocem filij tui, & exequendo fideliter iussa illius, Domini nostri Iesu Christi, unici saluatoris, redemptoris, liberatoris, cuius tecum & sancto Spiritui vnus, solus, verus Dei, est regnum, potentia, & gloria in saecula saeculorum, Amen.

Oratio

59

O R A T I O - VI,
IN COMMENDATIONE MAGNI-
fici Academiae Lipsiensis Rectoris, viri amplissimi & clarissimi,
Dn. IOHANNIS STROMERI, I. V. Do-
ctoris & professoris, &c.

Pronuntiata ab
HENRICO SALMVTH D.
ANNO M. D. LXX.

 RATIONEM, QVA CELEBRETUR
more maiorum, commendando laudandoq; magni-
ficus vir, cui regendi Academiam nostram, hoc se-
mestri aestiuo munus est mandatum, & quæ est à me
habenda: aptiore conuenientioreq; principio, non putavi me
posse exordiri, quàm verborum Psalmi recitatione: Laudatio-
nem Domini loquetur os meum: & exaltabo te Deus meus
Rex, & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum secu-
li, & laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in
laude. Magnus enim dominus, & laudabilis nimis, & magnitu-
dinis eius non est finis. Nulla autem cogitatio, ad concipiendum
laudationum, quibus celebretur nomen Dei nostri, omnes cau-
sas, sufficere potest, nedum ad enarrandum linguæ vllius facul-
tas satis copiosa reperiatur.

In his tamen eminent clementia, atq; benignitas misericor-
diæ eius. Nam suavis est Dominus vniuersis, & miserationes
eius supra omnia opera eius. Quanta est operum Dei plurimo-
rum excellentia, & quàm admirabilis altitudo? Propheta tamen
affirmat hæc omnia superari vno opere Dei æterni, miserationum.
Quæ scriptura appellat viscera misericordiæ, indicans sin-
gularis & eximij fauoris dilectionisq; affectionem Dei erga ge-
nus

nus humanum. Hanc ille intelligi atq; cognosci, & de ea prædicari, & studiosè verba fieri vult. Istud enim est certè sacrificium laudis, quod placet Deo, super vitulum nouellum, cornua producentem & vngulas.

Atq; nos, qui cupimus numerari in ijs, quos misericordia sua præcipuè Deus complectitur, qui sunt timentes eum, super quos manet misericordia ab æterno, & vsq; in æternum: Nos inquam, in primis laudare debemus Deum, & decantare misericordiam ipsius, quòd his miserrimis atq; turbulentissimis temporibus misertus nostri, sicut miseretur pater filiorum, sua potentissima simul atq; clementissima manu, protegit, ac tuetur cœtum congregationemq; Ecclesiæ & scholarum in his regionibus, & veniam dat multiplicibus peccatis nostris, neque auertit à nobis faciem suam, neq; Spiritum sanctum aufert à nobis, cuius magisterio atq; ductu discimus ac sequimur doctrinam cœlestis veritatis, pro nostro captu, & cauemus, ne ab hac discedamus, vel relinquendo, vel corrumpendo sacrarum literarum auctoritatem, & catholicæ atq; orthodoxæ Ecclesiæ pium consensum, & religiosæ antiquitatis studium.

Nam, vt alia opera carnis commemorata ab Apostolo Paulo omittam, quam multi passim reperiuntur, non operarij, sed omninò architecti inimiciarum, contumelionum, æmulationum, irarum, rixarum, dissensionum, sectarum, inuidiæ, etiam homicidiorum. Qui enim odit fratrem suum, inquit Apostolus Iohannes, homicida est. Adde his perfidas desertiones, malitiosas insectationes, obrectationes, calumnias, conuicia, vnoquoq; sibi eam potestatem arrogante, vt pronuntiare de omnibus, refellere quosuis, asserere quælibet, & damnare quæcunq; voluerit, penes ipsum sit. Vnde necesse est existere sæuissimas tempestates dissidiorum atq; turbarum, domino miscente talibus temporibus in medio Spiritum vertiginis, & faciente, vt erret vnusquisq; in opere suo, sicut errat ebrius & vomens, quemadmodum ait

62
promptu atq; facile est verba facere, vel etiam quæ ante oculos sunt, absq; verbis, digito, quemadmodum dicitur intento demonstrare. Quæ ex me, magnifici, generosi, ac nobiles Domini, amplissimi, ornatissimiq; viri, & ceteri, qui adestis, ut benignè, libenter, ac studiosè audiatis, cum reuerentia debita oro, & a-
manter peto.

Grauiſſimus auctor Plato tria capita Rhetoricæ facundia indicat, quibus de aliquibus laudis prædicatio expediri posse videatur: Originis, educationis, actionum. In his nihil est, quod non euentem habeat & exploratam omnibus commendationem magnifici viri Rectoris nostri, cum ab alijs collecta laudationum plura argumenta, illis addere quasi exaggerando, nulla indigeret exquirendi cura aut industria. Sed simplicissima semper oratio & verissima & splendidissima ducenda est.

Familia igitur magnifici viri Rectoris nostri honestas ac claritas nominis, & est per se insignis, & cognatorum excellentia elucet. Ut autem causæ efficiendi aliquid, vim potestatemq; habent, sic id quod est effectum, causæ rationem demonstrat. Non enim secundum poetam Græcum: Solet è squilla rosa nasci, & poeta latinus negat ex aquilis columbas gigni, Aristoteles etiam hoc agere naturam affirmat, ut similes ex similibus procreentur. Ut, si quando hoc non fiat (cursu naturali impedito) aliquid præter naturam accidat.

Fuere autem in hac nostra Academia duo lumina popularia atq; consanguinea magnifici viri Rectoris nostri, Medicinæ illi quidem artis gloria eminentes, sed multiplici virtute insuper, atq; dignitate præstantissimi viri, Auerbachij patrio nomine celebres, quorum alterum Henricum Stromerum magnificus Rector noster gentilem habuit. De quibus, si quædam non omnibus fortasse comperta à me commemorarentur, non alieno illud quidem loco fieret, sed tempus tamen ita absumeretur, quod ad dicendum nobis admodum breue, præscripto quodam
veteris

63
veteris consuetudinis conceditur. Ea autem, quæ nota explorataq; sunt plerisque omnibus, argumento sunt: tales viros, quales illi fuere, non e quercu, neq; rupe extitisse, secundum prouerbum, & cum ex illorum genere atq; sanguine prodierit magnificus vir Rector noster, non est scilicet originis alia querenda commendatio, cum bonitas illius in familia splendore euidenter conspiciatur.

Educatio autem post pueritiæ ætatem in hac Academia qualis fuerit, neq; obscurum aut dubium est, & ijs declaratur, quæ studio, industriaq; inter labores vigilasq; & honestissimas contentiones ab eo parta acquisitaq; esse constat. Nunquam autem vel ager, vel vinea, quamuis solum fecundum sit, sine cultura diligentia vberes & gratos fert fructus, ut horum gustus non tam fertilitatem terræ, quam cultus probet sedulitatem atq; operam. Quamuis igitur in magnifico viro Rectore nostro, & esset natura optima, & ingenium maximè docile, & animus præstantiæ cupidus, nisi tamen accessisset singulare studium optimarum disciplinarum & artium, & in hoc curriculo patientia laboris, & in opere perficiendo assiduitas atq; diligentia, non ascendisset ille eum dignitatis & amplitudinis locum, in quo nunc conspicitur atq; eminet. Non autem paucorum progressionibus obstare solet, non tam inertia & futilitas, quam desidia ac pigritia, & in arduo itinere virtutis enitendi difficultas, qua deterriti plurimi insistant, aut ad vitiorum procliuuitatem etiam deferuntur. Cum quidem, ut præclare veterum quispiam affirmavit: Deus vendat bona hominibus in terra laboris pretio.

In pueritia atq; adolescentia discendo literas, & in bonarum artium studia incumbendo, eam facultatem sibi ille comparavit, quæ tanquam fundamentum solidum, sua firmitate, extructionis spectatissimæ molem atq; excellentiam facile sustineret. Itaq; cum animum ad splendorem prudentiæ iuris, legibus constituti, appulisset, (quæ est humanæ sapientiæ, atq; laudis, & virtu-

virtutis civilis summa) eam operam inuigilando & vrgendo in-
ceptum nauauit, vt æquales in ista palæstra facilè superaret, &
eò celeriter procederet, vt gradatim ascendendo ad honoris
summi fastigium perueniret, & iurisconsulti eximiam dignita-
tem renunuatione solenni Doctoris in vtroq; iure, obtineret.

Tunc & coniugio honestissimo auctus fuit, & professionis
sue non vulgaribus ornatus muneribus, tam ad docendum iur-
ris publici scientiam, quam exercendum huius vsum prouectus.
De quibus neq; mea, neq; alterius vllius oratione verbosiore
opus est. Quicquid enim diceretur, id coràm scientibus, de rebus
notis & exploratis, diceretur vniuersum.

Commemorationis autem istius meæ iudicium eò pertinet,
vt exemplo hoc proprio atq; nostro, adolescentia ad similes co-
natus excitetur, & ad parem in progrediendo contentionem, in
sapientiæ & virtutis via incitetur, & vt ex animo laudemus De-
um, & benignitati illius gratias totis mentibus agamus, cum
talem Rectorem nostræ Academiae contingere voluit, eo tempo-
re, quo veluti nauigium huius inprimis solerte ac strenuo gu-
bernatore indigeret. Nescio enim quo pacto res nostræ non
fieri meliores videntur, siue in communi huius seculi miseria,
siue propria fortunæ iniquitate, cuius nostra etiam culpa for-
tassè nonnulla causa dari, & motus illius irritati minus vera ra-
tione gubernari solent. Placido mari & sopitis ventorum pro-
cellis, & cœlo sereno, nauem gubernare, & dirigere cursum,
non est magnæ & singularis artis, neq; difficilis laboris opus:
sed tempestate orta, cum à fundamento mouetur mare, & cœ-
lumq; diesq; oculis eripitur, tunc & scientia præditi, & experien-
tia instructi magistri opera requiritur.

Habemus nos Rectorem & prudentem & strenuum. A
quo, & in cognoscendo diligentia, & ignoscendo benignitas, &
omnibus in partibus muneris sui, officium præstabitur. Huius
neq; in tuendo statu Academiae fides desiderabitur, neq; in de-
fendendis

65
fendendis singulis magnitudo animi, neq; , si ita res ferat, com-
modis conciliandis diligentia.

Nunc restat hoc scilicet, vt laudantes Deum, & pro hoc
illi beneficio gratias agentes, eos quoq; exhibeamus nos erga
magnificentiam ipsius, quos decet atq; par est: tam diligendo,
quam obtemperando, atq; etiam colendo. Beneficium maxi-
mum est diuinæ clementiæ, princeps siue magistratus sapientia
atq; virtute excellens. Hic gubernator scilicet est, qui vbi non
est, populus corrui, salus autem, vbi multa consilia, vt ait sa-
piens Rex Iudæ. Qui idem: Time Dominum fili mi, inquit, &
Regem. Et cum detractoribus non commiscearis. Timorem
appellari debitum cultum atq; reuerentiam, cum præcipitur ti-
mor Dei in doctrina veritatis cœlestis, satis constat. Et hunc,
sæpè inculcatur, esse causam atq; principium sapientiæ. Sicut
contrà non timentes Deum, aberrare perhibentur ab ipsius
vijs. Coniungit autem præceptum diuinum cum timore Dei,
magistratus timorem, cum sit hic, qui in terris potestatem ha-
beat, mandatam ab ipso Deo, vt huic resistens, secundum Apo-
stolum Paulum, ordinationi Dei resistat.

Ne quis in speciem intendat oculos potentiæ, & opum, &
diuitiarum, res à nobis considerata est. Quamuis imperium
scholasticum exile videatur, & iste principatus humilis: in hoc
tamen ipso suam atq; propriam potentiam conspici vult Deus,
qui auctor est omnis principatus legitimi. Vt, si non armorum
forte strepitu hic terribilis, ob ipsius tamen Dei æterni maiesta-
tem metuendus & reuerendus sit. Sed, cum quotidie audire li-
ceat vnicuiq; salutarem doctrinam officij erga Deum & homi-
nes, meam hac in parte orationem copiosiore esse iam non
oportet.

Et bonis atq; probis satis est dictum, malos atq; improbos
verba non erudiunt, & ad illos alia disciplina pertinet, virgæ ni-
mirum in dorso, sicut flagelli ad asinum. Quam ne sit necesse v-
surpari,

66
surpari, cui curæ est propria salus, is omnibus modis cauebit,
auertendo sese à turpitudine vitiorum, & conuertendo ad hone-
statem virtutis. Crescit autem indies petulantia atq; contuma-
cia, & irritatur animaduersio iustissimæ iræ Dei, quàm nostræ et-
iam improbitate quasi instigari minimè decet, qui ad studia pie-
tatis sapientiæq; & virtutis congregamur, & ad illa colenda ac
persequenda liberalis otij commoditate fruimur.

Hoc vt perturbetur, causam dari ab ijs, quibus peculiare be-
neficium istud Deus propitius largitur, quale sit, nullius oratio-
nis facultas exprimere, & rei indignitatem verbis consequi pos-
sit. Quo atrocissimo delicto ne contaminari ille nos sinat, totis
mentibus oremus, & ardentibus precibus imploremus miseri-
cordiam Dei æterni patris Domini & saluatoris nostri Iesu Chri-
sti, vt Spiritu sancto suo ad veram pietatem & sanctam religio-
nem conformet cogitationes animorum nostrorum, & consilia
dirigat, & actiones deducat, vt ante omnia ipsum veneremur ad-
orantes, & inuocantes, & opem eius implorantes, sequendo
verbi eius præscriptum, neq; declinando de via mandatorum i-
psius, & præstando fidem, quam requirit spes salutis, & vitæ æ-
ternæ, in timore, & dilectione erga illum, mutua inter nos cari-
tate, vt laudetur ac celebretur à nobis hic Deus noster, Deus
vnus, solus, verus, æternus, omnipotens, sanctus, fortis, im-
mortalis, iustus, misericors, & in hac vita caduca, & in
altera post hanc sempiterna, Amen.

DIXI

Oratio

67
ORATIO VII.

IN COMMENDATIONE MAGNIFICI Academiae Lipsiensis Rectoris, viri clarissimi, Dn. GEORGII MASBACHII Suuinfurtensis, artis Medicæ Doctoris, & Grammaticæ in vtraque lingua professoris,

Pronuntiata ab

HENRICO SALMVTH D.

ANNO M. D. LXXII.

VIII. Iunij,

ARGVMENTVM, QVOD MEA HOC tempore oratione explicandum est, continet scilicet laudationem magnifici viri, Rectoris Academiae nostræ, designati in hoc semestre æstiuum, à quo nunc ille magistratus iniri debet, ritu solenni, constituto legum quoque nostrarum auctoritate. De hac re auditæ sunt aliquoties ex hoc loco disputationes eruditæ aliorum, & suam orationem luculentè ad eorum personas, de quibus dicere instituisent, accommodantium, & causas omnium demonstrantium, & enarrantium rationes. Quas nunc repetendo percensere, superuacaneum ac alienum videri posset: cum præsertim multa sint, quæ, ut breuitati studeamus, hortantur.

Quocirca absque anfractibus, ad id quod peragendum est, rectè accedemus: & de magnifico viro, cui hoc semestri æstiuo commissa est gubernatio Academiae nostræ, ea commemorabimus, quæ sic ipsum celebrent, ut magis utilitatis aliquid concilient audientibus, quàm bonam existimationem de ipso, & præclaram famam augeant. Dictum aliquid memini de eodem ante annos sex, & dictum quidem id, quod non tam vsitatam laudationem,

68
dationem, quàm veram laudem haberet. Sed ipse postea eum
sefe præbuit, decus illud noua claritate cumulando, vt cuius ite-
rum atq; iterum de illo copiosa ad dicendum materia suppetat.
Quæ cum sit in medio, & ante oculos omnium, conceditur mi-
hi, vt, quemadmodum tempus postulat, minus longa oratione
morando detineam hunc frequentia spectatissimum, & splen-
dore ornatissimum cœtum: magnifici, illustres, reuerendi, cla-
rissimi, doctissimiq; viri, & cæteri pietatis bonarumq; artium
studiosi: A quibus vniuersis, qua reuerentia ac studio par est,
peto, vt, quæ commemoranda modò duxi, non grauatè audire,
& huius temporis impendium æquis animis ferre velint.

Sunt autem in nostris congregationibus, alterius cuiusdam
modi laudationes (quæ Græci *ἐγκώμια* vocant) exequendæ,
quàm illæ esse consueuerunt, de quibus Rhetores consideratio-
ne prudente præcepta dant, destinatæ ad hominum communia
iudicia. Congeri enim in illis, quasi extruendo speciosum ædi-
ficium, solent vndiquaq; petita plurima: cum vnum nostris ca-
put satis esse & possit, & debeat, consiliorum & actionum hone-
statis, de quibus splendor sapientiæ & virtutis eluceat. Itaq; de
ijs verba facientibus hoc modo propositum est, vt vitæ integri-
tatem, & probitatem morum, & ingenij bonitatem, & studij in-
dustriæq; sudores atq; vigilias, & ante omnia pietatis religionis-
que curam compertam proferant. Vt ita primùm Dei æterni
gloria emineat in beneficijs ipsius, & benignitate, qua comple-
ctitur humanum genus: Et Domini munifica liberalitas in ser-
uorum prospera fortuna conspiciatur, & deinde testimonium
debitum tribuatur meritis, & ita tandem, quod audientibus
cum vtile tum iucundum sit, exponatur. Et delectat enim profec-
tò pietatis sapientiæq; & virtutis studiosos, prædicatio de ijs,
quorum propria illa bona quasi contemplanda vera narratione
proponuntur. Et incitationem ad imitandum, tanquam calcar
admouendo, mirificam habent exempla, Nobis igitur, quorum
conuentus

69
conuentus ad doctrinam pietatis, sapientiæ, virtutis pertinent, laudationum præceptio vna traditur, testimonij de iisdem fidelis & ornamenti verborum, quo afficiantur digni: ita enim & hi commendatione efferentur illustri, & cæteri cum gaudebunt recitatione, tum ad sequendum quasi vestigia sinceræ laudis, & neuiquam inanis gloriæ instigabuntur.

Nota sunt præcepta laudationum. De patria quid attinet quærere? Non enim ego certè sum melior vir, aut magis strenuus, si mea ciuitas aliquando & in pace floruit, & bello magnas res gessit. Multò minus, si vrbs situs opportunus sit, si munitionibus, aut natura, à periculis illa tuta. Genus omnino aliquid ad cuiusq; commendationem, videtur momenti habere. Sed est tamen ista quoq; laus minus propria. Atq; multi ipsi in suam familiam veluti lumen nobilitatis sua virtute intulerunt, multi accensum illud ab antiquo sua futilitate extinxerunt. Etiam accurata liberalisq; educatio reperitur parum admodum, vel nihil quoq; aliquibus profuisse. Verum itaq; est: vt in cæteris animantibus, quæ singulorum bonitas sit, spectatur: Sic propriam hominis esse laudem, opera, labore, diligentia, vniuscuiusq; ipsius comparatam.

Sanè superesset magis, quàm deesset oratio volenti patriam magnifici Rectoris nostri laudando extollere. Quæ & mea est patria, vrbs Franconica Sueinfurtum. Sed huic orationi (etiã si res & tempus ferret) implicaretur necessaria mentio miserabilis & indignæ fortunæ ipsius, qua nuper ad eò illa grauissimè afflicta, & penè funditus euersa fuit: Eamq; neq; sine dolore meo summo, neq; tristitia maxima verborum, enarrando exequi possem. Quæ in cæstitia nullo modo nunc inserenda est. Non etiam est, cur generis educationis hie magnificum Rectorem poeniteat.

Sed de ipso, sicut ostendimus, & ijs rebus, quæ propriæ eius sunt, non de alienis dicendum est. Quæ verò hæc sunt, aut quales? vt

H

les? vt

70
les? ut non modò opinionem bonam, sed eximiam prædicationem mereantur. Alia alijs magnificienda videntur, & esse egregia ac gloriosa, cum tamen certè vera aliqua bonitas præstantiaq; & laus sit, in hominum vita atq; societate, quàm etiam præcipuam perhiberi conuenit. Ea est profectò sapientiæ atq; virtutis, nimirum eius naturæ quasi foetus, quam genus humanum habet suam atq; propriam: mentis, rationis, consilij, intelligentiæ, qua exercenda, tuendaq; & percolenda perficitur, ut, qui homo vocatur nomine, eum esse hominem re ipsa appareat. Ostentat aliquis diuitias & opes. Superant scilicet copiosissimos pici illi, secundùm comicum, qui aureos montes colunt, & formicæ Indicæ aureolis arenis incubantes. Alium potentia superbum facit: alium corporis vires. At leonum quàm latè patet in omnes ferè bestias imperium, aut cuius hominis vires cum vrsi robore sunt conferendæ, granditæ sue cum Elephantum mole? Nam, quid dicam de eo, qui cum virilis sexus sit, formæ studeat, & hac conspici velit comendo, vestiendo, fucando? Nihil enim certè ita fingi, pingiq; & variari vlllo artificio potest, quàm pauonum speciosa per se est pulcritudo. Atq; hæc omnia etiam caduca sunt & incerta, vel falsa quoq; ut Cicero ait: illa autem sic defixa suis radicibus nituntur, ut, si non labefactari nunquam vlla vi, secundùm eundem Ciceronem, nunquam dimoueri loco, certè non facilè neq; fortuitò, quemadmodum cætera, conuelli possint.

Verum ad hanc in terris felicitatem, quo pacto peruenitur? Viam quam ingressus est ac confecit magnificus vir Rector noster, videamus, & illius notemus ingressa vestigia. Ea est in conspectu: voluntatis rectæ, consilij honesti, animi constantis, patientiæ, moderationis, curæ, diligentia, assiduitatis, operæ, laboris. Illa, quæ indicauimus, bona, magna sunt atq; preciosa, neuiquam venalia futili mercatu, ne dicam turpi: in ocio, desidia, inertia, socordia, leuitate, nedum prauitate, & improbitate flagitio-

71
flagitiorum atq; vitiorum, ferocia, insolentia, arrogantia, aliorum contemptu & obtreptione: sed illis tantum parabilia, quæ diximus, haud expertibus difficultatis ac molestiæ.

Verum, ita sese res habet, quemadmodum ex veteribus sapientie magistris Musonium ex contrario illam exponendo affirmasse Gellius retulit, luculenter verbisq; breuibus rotundisq; græcis. Et ex oratione quadam Catonis, sententiam eandem pleniorē: si quid per laborem recte factum sit, laborem illum à nobis citò recedere, benefactum à nobis, dum viuamus, non abscedere: sed si qua per voluptatem nequiter fecerimus, voluptatem citò abire, nequiter factum illud apud nos semper manere.

Magnificus vir Rector Academiæ nostræ, maximam dignitatem, & amplissimos honores est consecutus. Hæc excellentia ante oculos est, & in omnium conspectu. Sed quibus fundamentis illa nitatur, & quo pacto sit excitata, considerare, ad doctrinam iuuentutis pertinet. Dignitas in integritate, probitate, grauitate, virtute, sapientia cernitur. Honor quidem contingit nonnunquam indignis, sed tunc egregius est, & nequaquam vulgaris, cum ijs tribuitur, qui non solum eo existimantur, sed sunt etiam digni. Peperit dignitatem magnifico Rectori nostro, non socordia, neq; pigritia, non illecebræ voluptatum, non cupiditatis lenocinia, non somnus, sed multiplex labor, sudores, continentia, molestiæ, vigiliæ. Atq; ita adeptus est bonam famam bonorum, quæ sola, quemadmodum ait Cicero, vera gloria nominari potest. Ad honores non obrepit, sed eò peruenit cursu directo & notato, tanquam itinere lapidibus, præscripta ratione disciplinæ. Hanc claritatis speciem, & istius lucis splendorem multi experunt, sed quibus rebus illa paretur, hic veluti accendatur, non item laborant, neq; curant.

In verticem montis qui ascendere volunt, ijs ad radicem, & inde pergendo cum defatigatione est enitendum. Ignis etiam,
H 2 vt lumen

vt lumen ardeat, excudendus de silice cum labore. Quid est in studijs primum & eiusmodi, vt illo neglecto omnis eruditio literarum labet atq; euanescat: vel tale quoq; vt absq; eo ne aditus quidem sit ad bonarum artium scientiam? Nonne illa, quæ non modò pueris in ignorantia utilitatis iniucunda est, sed à quibusdam adultis per fastidium, nonnullis etiam, qui titulos scientiæ eximiæ ostentant, despicitur ac contemnitur? Illud, inquam, principium, & ista patefactio est liberalis cognitionis, & eruditæ doctrinæ, & cultus animorum, cuius notum tritumq; nomen est, Grammatica.

Et ideò homines ingeniosi pingendo imaginem huius, proposuerunt effigiem mulieris honestæ, sed neutiquam blandæ, tenentis vna manu librum, & altera clauem. Significare enim voluerunt hanc & ostendere viam, ad omnem literis explicatam sapientiam, ductu quodam seueriore, & aperire fores, per quas ad hanc ingrediendo accedatur. Nolo in ista parte orationis meæ esse verbosus. Hoc breuiter dicam: neminem vnquam repperit Grammaticæ inimicum, nisi vel imperitum illius, vel desertorem.

Nostri autem Reçtoris ego vobis iuuenibus, vel præcipuam hanc laudem, & singulare exemplum propono ad imitandum, studium exercitationemq; huius quoq; artis. Cuius, cum inueniantur iam, quos pudeat, non mirum est professionem parui fieri, & frigere discendi amorem, & esse reliquam doctrinam minus eruditam atq; elegantem. Non excurrunt, sed euolant, non progrediuntur, sed impetu efferuntur pleriq; ad proficendum, faciendumq; hoc aut illud genus artium, quibus vitæ humanæ commoditas adiuuatur, & perficitur. Pollicentur opem consiliumq; indigentibus, quibus sunt & magnorum emolumentorum, & præclaræ existimationis proposita præmia. Ad dam his administrationes munerum primariorum in Ecclesia Christi. Non est iste mos laudabilis & bonus, Ratione & via procedi,

73
procedi, & per gradus ad altiora ascendi oportebat: ita & unus-
quisq; sibi solidam laudem, utilitatem acquireret, & elaboraret
in eo, quod communiter celebraretur, atq; prodesset. De quo
quid fiat, non est obscurum. Sed querelas omittamus. Ad com-
monefactionem iuventutis reuertamur.

Habet illa eum virum, exemplum virtutis & sapientiae, qui
ad vtriusq; facultatem summam sic peruenit, vt exordia & initia
amplectendo exercendoq; ad dignitatem maximam, & ho-
nores amplissimos promoueretur. In quo hoc memorabile est,
quod iam laudatissimorum in Academia nostra virorum, sen-
tentia atq; iudicio, iterum delectus ille est ad gubernationem
nostrae congregationis scholasticae vniuersam. Quasi nauis e-
nim istius clauum tenendum, tuto sciebant ei commissum iri,
qui antea in quibusdam etiam saeuis fluctibus ac procellis pru-
denter & feliciter hanc rexisset. Meminimus enim, quae & con-
tagionum pestilentiae in hac vrbe, & quarundam turbarum alia-
rum tempestas, nostram tunc Academiam terruerint, neq; siue-
rint esse tranquillam.

Sed cum omnia animo intueor, quibus ornatur, & meritis
laudibus extollitur magnificus vir Rector Academiae nostrae,
(quae sunt oratione nostra indicata potius delibando, quam de-
monstrata enarrando) nihil inuenio, quod maiorem verioremq;
habeat praedicationem, quam sanctae religionis & pietatis in i-
pso studium & meditatio: cuius ille & veritatem exquirere, &
cognitionem nulla simulatione infuscare, & sanctitatem vita ac
moribus exprimere, semper conatus est, atq; contendit. Non
dico haec tanquam in Ecclesiastica concione ad vulgus, & pro-
miscuam multitudinem, sed ad eos, qui non solum nomine
Christianos sese perhiberi cupiant, verum etiam intelligere de-
beant, quantae res nomine isto contineantur.

Quo magis dolendum deplorandumq; est, in eorum coetu
atq; conuentu, quibus non solum actiones & opera pietatis pra-
cipiuntur

74
cipiuntur, sed notitia quædam traditur interior, & veluti fontes
religiøsæ vitæ demonstrantur: tantam esse vel mentis caliginem,
vel voluntatis peruersitatem, vt non intelligant, neq; persequã-
tur ea quib. declaratur cum Deo æterno admiranda copulatio, &
illa fiat promissio ad stipulationem baptismi (quod esse scimus
nouæ generationis lauacrum) sacratissimã, & cuius violatio præ-
sens exitium affert. Quæ sunt verò illa? iterum atq; iterum reci-
tentur, non solum pulcra, secundum prouerbiũ, sed planè ne-
cessaria ad salutis diuinum beneficiũ. Quando enim non solent
in templis & scholis ista inculcari? Audiamus igitur nunc quo-
que commemorata ab Apostolo Paulo scribente Philippensi-
bus: Quod restat, mei fratres, quæcunq; sunt casta, quæcunq;
grata, quæcunq; benedicta, si qua virtus, & si qua laus, ea consi-
derate, quæ & didicistis, & accepistis, & audiulistis, & cognosci-
tis in me, ea agite, & pacificus Deus vobis aderit. Sic enim, nisi
fallor, non in scitè græca in latinum sermonem conuersa sunt.

Est aliquid interiectum medium inter bonum atq; malum.
Sed vitam Christianam illo in medio consistere non patitur Eu-
angelij Christi Iesu præconium, pacis salutisq; auctore inuitante
ad palmæ contentionem incitato cursu, ad assequendum præ-
mium, secundum signum propositum vocationis supernæ Dei
in Christo Iesu. Vbi igitur his locus in malis? Impudicitia, of-
fensionibus, maledictis, turpitudine, dedecore: contrarijs nimi-
rum ijs, quæ Apostolus recenset. Quàm latus hic campus ape-
riatur, ad notandum, reprehendendum, castigandum, apparet.
Sed mihi ratio habenda est & temporis, & illustrissimi atq; splen-
didissimi humanissimiq; conuentus, & cauendum, ne non copia
dicendi, neq; audiendi fauore, sed oportunitate deficiatur oratio
mea. Quapropter finem faciam, & breuiter summam complectar
omnium.

Habetis Rectorem, virtute, sapientia, eruditione imprimis
præditum, doctum, solertem, comem erga omnes, erga subiectos
potestati

75
potestati & iuri Academiae paterna benevolentia affectum. In
hoc nemo prudentiam, diligentiam, vigilantiam, officium, fi-
dem, benignitatem requiret. Reliquum est, ut omnes, qui sciunt
atque possunt, quasi subsidio suo in rebus difficilibus illi praesto
sint, caeteri obcedendo, obseruando, morem gerendo: muneris
dicam mandati honorem, an oneris impositi pondus alleuent:
ut totius temporis huius quasi prouincia pertineat & euadat ad
gloriam sanctissimi nominis diuini, & Ecclesiae Christi orna-
mentum, & Reipublicae, nostraeque Academiae in primis
decus, incrementum, & perpetuae laudis ce-
lebrationem. D I X I.

Oratio

76
ORATIO VIII.
IN COMMENDATIONE MAGNI-
fici Academiae Lipsiensis Rectoris, viri clarissimi, Dn. GE-
ORGII MASBACHII Suinfurtensis, artis Me-
dicæ Doctoris,

Pronuntiata ab

HENRICO SALMVTH D.

ANNO M. D. LXXIII.

XXIII. Maij.

QVÆ AB ÆTERNO DEO PRECATVS
sum illo die, quo clarissimum virum D. Georgi-
um Masbachium probatis & iustis suffragijs electum,
Academiae nostrae Rectorem in huius Collegij area
renunciaui, ut ea res scholæ nostræ & nobis omnibus bene atq;
feliciter eueniret. Eadem nunc quoq; dum more institutoq;
maiorum eundem vobis hic sisto, ab eodem æterno Deo patre
Domini nostri Iesu Christi precor: & ut vestrae mentes atq; sen-
tentie cum suffragijs nostris congruant, eaq; res Academiae no-
stræ pacem, tranquillitatem, incolumitatem, incrementumque
afferat opto.

Cum autem ab omni ostentatione me alienissimum esse, &
otio ad elaborandum aliquid hoc auditorio dignum minimè
abundare, facile statuere possint ij, quibus notæ sunt vitæ meæ
rationes & institutum, mirabuntur fortasse aliqui, præsertim qui
me hac ipsa hora pro concione ad populum dicentem audie-
runt, quid causæ sit, cur idem hoc nunc in loco conspiciar, & ad
orandum surrexerim.

Ego

77
Ego verò sic velim sibi persuadeant omnes, mihi necessitatem allatam suscipiendi veluti hanc prouinciam. Cùm enim mea voce magnifico Rectori significatum esset, expeiri rursus ab Academia nostra hoc tempore sanè difficili operam ipsius. Is qua est humanitate & modestia, quòd recusationi nullum locum esse intelligeret, passus tandem est sibi tertio iam imponi hoc onus, obtestatus me & collegas, vt sibi in hac licentia vitæ & morum iuuentutis ne deessemus.

Cùm autem de vobis, optimi adolescentes, omnia mihi pollicendo, vestro, & meo, atq; collegarum nomine illi obœdientiam promitterem: ille statim eius rei quasi periculum facturus petit à me officium hoc, in quo eodem ipsi ante biennium affuissem. Fecit auctoritas magistratus & fidei datæ religio, quodque recusando nollem esse auctor mali exempli, & occasionem ita dare magnifico Rectori malè etiam de vestra, auditores, obedientia ominandi, hæc igitur omnia fecêre, vt huc prodierim, quemadmodum videtis. Et cùm magnificus Rector eandem prouinciam nunc adeat, quàm ante biennium sustinuit: meam mihi recusare non licuit. Dixi autem tum veteri & laudabili consuetudine ea, quæ de magnifico Rectore nostro verè commemorari posse scirem. Ea ille omnia præclarè gesto magistratu non tantum abundè comprobauit, verum etiam superauit, & ita conspicuam atq; notam reddidit doctrinam, pietatem, sapientiam, & integritatem suam, vt minimè nunc sit opus mea prædicatione.

Delegi igitur aliam materiam, ab hac congregatione minimè, vt arbitror, alienam, hoc profectò loco dignam. Dicam enim quàm utilis & necessaria, quàm deniq; præclara res sit scholarum cum Ecclesia coniunctio, vnde ad eas respublicas, quæ hospitio illam accipiunt, infinita commoda deriuantur, & omnes partes vitæ humanæ ornantur, augentur, iuuantur. De hoc argumento, vt me breuiter dicentem benignè audiatis. Magnifice

gnifice Rector, illustres & generosi Domini, pietate, sapientia, doctrina, & humanitate clarissimi viri, ea qua par est reuerentia peto.

Credimus Ecclesiam Catholicam, sanctorum communio-
nem: accipimus autem Ecclesiae nomine, non tantum has mi-
feras sordes & reliquias quasdam piorum in his terris: sed mul-
to maxime coetus angelicos & sanctos, qui cum Christo sunt in
coelis. Iste verò statuendum est, efficacissimam esse & dulcissi-
mam *κοινωνίαν* Christi cum suis, & horum inter sese. Non enim
profectò illi coetus muti sunt: sed audiunt filium Dei docentem
ea, quae hinc ex parte didicerunt. Vident Dominum de facie ad
faciem, & suauissima harmonia vocis & animorum, sine fastidio,
canunt illud, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Deus Seba-
oth, Ad illam coelestem scholam nos praeparari statuamus, qui
nunc in officio docendi & discendi versamur. Superinduemur
enim siquidem nudi non reperiamur. His autem quid dici po-
test de scholarum dignitate splendidius? Sed addantur tamen
alia quoque.

Narrat Moses, Cain & Abel munera Domino attulisse seu
adduxisse, id quod ex Hebraeis alij de loco interpretantur desti-
nato sacrificijs, alij de Adamo, qui princeps esset sacrorum. Ego
vtrumque factum iudico, id est, certo & designato in loco eos con-
uenisse, & Adamum praefuisse. Cum autem probarit Deus sa-
crificium Abel, certum est diuinitus traditum hunc ritum, &
institutos cultus istos. Quis verò dubitet, Adamum diligenter
instituisse liberos de Deo, de peccato, de promissi seminis bene-
ficijs, quae obsignarentur, & sensibus penè ingererentur istis
ritibus sacrificiorum? In Epistola ad Hebraeos dicitur: Fide v-
beriore hostiam ab Abele oblatam Deo. Et traditur, eundem
à fratre ob confessionem & professionem istius suae fidei & sen-
tentiae de sacrificijs in iurgio occisum. Vnde apparet, diligen-
tem fuisse auditorem patris sui Abelem, & inter sacrificandum
non tam

79
non tam in ceremonias, quam in verbum Dei defixum fuisse.
Illam verò vocem legis diuinæ: Si benè egeris, recipies: sin ma-
lè, statim in foribus peccatum tuum aderit: verisimile est non
frigidè ab Adamo enarratam esse, cum & peccati naturam in-
telligeret rectius, & iustitiæ amissæ decus paulò propius aspice-
ret. Non dubium est etiam, de creatione & natura rerum, de
motu corporum cœlestium, & alijs rebus differuisse. Et existi-
mandum est, propterea vitam tot seculis prorogatam primis pa-
rentibus, vt testes essent de prima origine generis humani, de
initijs doctrinæ, de patefactione Dei, de forma, collectione &
defensione Ecclesiæ, de iustitia, & alijs rebus necessarijs. Vide-
tis igitur iam tum coniunctam fuisse cum Ecclesia scholam, &
ita pietatis & religionis studia conseruata & propagata.

Post diluuium familiæ Noë, Sem, Abrahæ, Isaac, Iacob, quid
fuerunt nisi collegia & scholæ piæ & salutaris doctrinæ? Dein-
de cum lex Mosi data est, additum est mandatum de scholis:
constitutum enim est, vt ad tabernaculum semper essent cœtus
docentium & discipulorum. Hæ erant classes Sacerdotum & Le-
uitarum, qui non solum occupabantur maectandis pecudibus,
sed in hoc præcipuè incumbabant, vt populus de vsu rituum &
sacrificiorum edoceret, & iuuentus in lege diuina, in historijs,
in Musica, in Medicina institueretur. Ita Samuel traditus est in
disciplinam illi collegio, perinde ac si esset in Academiam bene
constitutam missus. Atq; his artibus imbutus postea ipse quoq;
scholam habet, ex qua Dauid, Nathan, & Gad, digni tanto ma-
gistro discipuli prodierunt.

Cum autem negligerentur postea à sacerdotibus studia, &
sacra profanis miscerentur in regno impio decem tribuum, ex-
citauit Deus magno beneficio Prophetas, vt populum mone-
rent, quæ doctrina & qui cultus veri essent. Et addidit Deus il-
lustria testimonia miraculorum, vt eò certius statuerent homi-
nes hanc doctrinam esse veram. Tempore Iosaphat & Achab
I 2 fuit

fuit Elias propheta, notum autem est dictum de sex millibus annorum, quod habet titulum domus Helix, quæ fuit scilicet schola illius, in qua cum de alijs rebus maximis, tum de origine & duratione mundi disputaretur, & iuventus erudiretur.

Eliæ successit Elisæus, qui non tantum singulari auctoritate consilia politica & Ecclesiam, verumetiam studia iuuentutis gubernavit, habuit enim Elisæus, coetum quendam auditorum in agro Hierichuntis. Sed prophetae ministro Gehasi, qui hypocrita erat & mendax & avarus & fur, illo igitur ex communitate hac eiectione, tantus concursus fuit discipulorum ad Elisæum, ut ludum ampliando ad Iordanis ripam in locum patentiore cum suis concesserit. Veri igitur simile est, id quod Hebræi tradunt: *αλεγορεζία* & alijs artibus Gehasi ante id tempus impedita esse studia multorum, qui se cum illo coetu coniungere hætenus noluisserunt. Tales Gehasi cum omnia tempora habeant, qui desideria mendacis, avaritia, fraudibus & furtis obsunt rei scholasticæ, Deus orandus est, & ab unoquoque suo loco opera danda, ut nostri coetus ne hac ex parte laborent. Quid autem pulchrius cogitari potest tali collegio quale est Elisæi & discipulorum, in quo Deus habitat & manifesta testimonia edit, in quo studia sunt veræ doctrinæ, de natura rerum & alijs rebus bonis.

De exilio Babylonico quid dicemus? an tunc scholæ defuerunt? Imò cum Iudaici reges non alerent doctores, alunt Babylonicum. Daniel cum socijs instituitur doctrina Chaldaeorum, sed hunc postea vicissim summi monarchæ Nabuchodonosor & filius eius Evilmerodach, Darius Medus, & Cyrus Persæ tanquam discipuli audiunt, nec se unquam nobilioribus discipulis quisquam iactare potuit.

Post reditum ex Babylone Esdras & Nehemias constituunt œconomias & politiam, urgent ædificationem templi, colligunt reliquias Sacerdotum, Leuitarum, cantorum, instaurant disciplinam Ecclesiasticam & collegia, illustrent doctrinam. Concinnata tum fuerunt & iuuentuti proposita scripta prophetica, ut

81
tica, ut extaret certum corpus doctrinae, quod in istis confusio-
nibus sequeretur, & cuius auctoritas sacra esset. Quam etiam
ob causam postea in Graecum sermonem illa Deo providente
sunt conuersa.

Paulò autem ante Machabæorum tempora, cum pontifices
inter se certarent ambitione & doctrinam negligerent collapsis
scholis magnum vulnus accepit religio. Sed Machabæorum di-
ligentia aliquæ saltem reliquæ doctrinae conseruatae fuerunt.
Postea creuit impudentia in populo Dei, repudiatis enim pro-
phetarum monumentis, profana ingenia nimium amare coepe-
runt graecam philosophiam, & illam importunè miscuerunt do-
ctrinae cœlesti. Hinc extiterunt sectæ diuersæ Pharisaorum &
Sadducæorum. qui palàm epicureas opiniones professi sunt.

Cum itaq; diu horribiles essent tenebræ, rursus excitauit
Deus scholas per Iohannem Baptistam, deinde per ipsum Chri-
stum, hos enim habuisse scholasticos cœtus, historia Euangelica
testatur.

Exempla Prophetarum & Iohannis ac Christi imitantur
Apostoli, ipsi enim suos quoq; discipulos habuerunt, Petri cum
primis studiosus fuit, Marcus, Pauli Lucas, Euangelistæ. Fit &
mentio in historia Lucæ septem virorum quos diaconos vocant,
qui videbant, ne qua detrimentum caperet communitas illa.
De quibus Stephanus martyrio insignis est. Nicolaus autem
postea scedis mysterijs infamis fuit, ut refert Epiphanius, Iohan-
nem Euangelistam scribunt totius Asiæ Ecclesias inspiciendo
administrasse, & vixisse annis centum & viginti. Constat autem
suam etiam scholam hunc habuisse & auditores frequentes, in quibus
his præcipuum Polycarpum, qui postea in Ecclesia Smirnea cir-
citer quinquaginta annos doctrinam à Iohanne traditam felici-
ter propagauit. Huius auditor Irenæus doctrinae riuos in Pana-
nonias & Galliam deduxit, Et de Ecclesijs in Germania consti-
tutis testatur eas doctrinam Apostolicam tueri & conseruare, ut

communem nostram patriam quoq; ab Irenæo peragratam existimem.

Ecclesiam Hie. solymis primus constituit Iacobus frater Domini, Antiochiæ & postea Romæ Petrus, Byzantij Andreas, Alexandria Marcus. Istis autem Ecclesijs semper adiunctæ fuerunt scholæ, vt essent seminaria doctrinæ in Ecclesia propagandæ, Inprimis autem Alexandria frequentissimum fuit gymnasium, vnde multa Ecclesiæ lumina orta sunt. Inde mittebantur pastores ad Ecclesias vicinarum regionum. Neq; verò licebat tùm vni aut alteri pronuciare de doctrinæ capitibus controuersis, sed hæ scholæ consulebantur. Ibi enim extabant testimonia dogmatum ab Apostolis accepta, quæ omnes sequi par est & decer.

Ad Nicenam synodum conuenerunt Episcopi ter centum decem & octo, studio veræ religionis & vitæ sanctitate spectati omnes, pleriq; etiam doctrina literarum & eruditione artium politi. Secuti hos fuere presbyteri, diaconi, & laici innumera- biles: quinetiam Philosophi non pauci excitati fama conuentus, eò se contulerunt. Omnino fuit illud pulcerrimum pietatis reli- giosæ & doctrinæ eruditæ, optimarumq; artium theatrum. At non fuerunt illi homines *αυτοδιδασκτοι*, sed ex scholis illis, quas modò nominavi constitutis diuinitus, & aliquantisper conserua- tis, prodierunt. Vt intelligatur quidquid boni conciliatum est rei Ecclesiasticæ in hac synodo, id omne ex scholis, quasi ex san- cto augustoq; fonte promanasse. Scripsit Athanasius synodum Nicenam *νεοπωρον* esse *νίκης ἀπέρας*, id est, signum victoriæ clarissimæ, quam reportasset Ecclesia ab omnibus omnium tem- porum hæreticis hostibus suis. Ego verò nuper perlegendo sy- nodi istius historiam memorabilem, & ad instruendum animos his temporibus vtilem, existimaui non aberraturum iudicando eum, qui statuatur exemplum etiam istic proponi luculentum, & veluti ideam eorum, quæ in similibus negotijs fieri oporteat, si- quidem

quidem rectè & præclarè omnia fieri debeant.

83
Verùm acciderunt ista, vt poeta ait, melioribus annis, Post synodum Nicenam, aliquandiu studia doctrinæ sic satis exulta sunt, quo factum est, vt Ecclesiæ etiam status esset mediocris. Quamuis enim subinde principes auari & iniusti turbarent aliquid, & excitarentur ingenia profana, quæ corrumpere doctrinam: tamen semper contra dedit Dominus tales viros qui istos conatus sua pietate & diligentia depellerent. In Iustiniano imperatore inter alia laude digna est legum collectio, & prædicatur meritò à iurisperitis. Verùm hanc laudem magnopere ille obscurauit, cum alijs malis facinoribus, tum scholarum scelerata vastitate. Refert enim Zonaras, stipendia eum constituta vbiq; in ciuitatibus bonas artes atq; literas docentibus bonas artes atq; literas docentibus eripuisse, & intulisse suo ærario, vt pecunia reliquis sumptibus suppetere. Vnde euenit, vt eruditione sublata, barbarie, & superstitione, atq; impietate omnia complerentur. Fuerunt enim paulò post Machometicæ blasphemix facilius admixtæ, & potentia Saracenicæ ex Asia in Africam, & inde in præcipuam partem Europæ infusa, veræ religionis & optimarum artium studium, in toto penè terrarum orbe prorsus fuit extinctum.

Ducentis autem fermè annis post, diuinitus in Germania excitatus fuit Carolus Martellus, qui Saracenos magnis cladibus repressit, & tandem Gallia atq; Italia eiecit. Nepos huius Carolus Magnus, pacata Gallia & Italia, Academias Parisiensem & Ticinensem constituit, & artium linguarumq; studia rursus excitauit. Quod intelligeret princeps sapiens & doctus quoq; quantum ea res emolumenti allatura esset rebus communibus. Idem Carolus aliquot Episcopatus in Saxonia fundauit, & adiunxit collegia, quæ tunc doctrinarum scholæ erant. Atq; in Osnaburgensi quidem collegio, græcum professorem dato amplo stipendio constituit, quæ omnia ostendunt eum iudicasse

84
dicasse ad principis officium pertinere, curare ut doctrina Ecclesie linguarum & aliarum honestarum artium propagetur & recte homines doceantur.

Res græcæ tùm indies fiebant deteriores, imperium afflictum Ecclesie conuulsæ, scholæ extinctæ. Ex quo tamen veluti naufragio religionis & optimarum artium tabulas quasdam collegit & conseruauit aliquantisper vrbs Constantinopolitana. In occidente interea varijs artibus creuit potentia Romanorum Pontificum, quibus nihil minus curæ fuit, quàm doctrinæ puritas. Ijs autem temporibus qui hæc loca & has terras incoluerunt, tantum abest, ut bonas artes & religionem Christianam coluerint, ut contrà, quidquid huius in occidente superesset bellis omnia vastando delerent, donec domiti tandem & conditis in hac vicinia Ecclesijs, recte de Deo eruditi ad humanitatis & pietatis cultum paulatim assuescerent.

Anni iam sunt sexcenti cum sub initium huius mensis mortem obiit in his terris Ottho imperator, cui Magni nomen peperit rerum gestarum gloria. Is domitis Sorabis & Henetis in his locis laudabili consilio instituit Ecclesias vicinas & Collegia Magdeburgense, Mersburgense, Zicense, & Misnense, vbi iuuentus, Christianis & literis & moribus informaretur, & homines legibus cicurati exculitiq; doctrina pietatis & aliarum artium hanc ad posteros transmitterent. quæ res postea decreto Pontificis Romani Leonis IX. origine Germani, referente Sigefrido, confirmata fuit. Atq; fuerunt ex illis collegijs postea honesta stipendia collata, sacras literas & iura docentibus in Academia nostra. Cùm autem institutum hoc collegiorum videretur vtile moribus publicis, maiores nostri pio studio ea locupletarunt, ne vnquam deessent sumtus docentibus.

Verùm hoc pacto cùm opes creuissent, & pietati superstirio successit, collegia paulatim ad sacrificos translata, opes verò collegiorum in luxum & voluptates ociosorum hominum profusa

85
fuisse sunt, docendi provincia familijs monachorum delegata.
Sed collegiorum exemplum hi quoq; secuti, cum superstitionem
questuosorem docendi laboribus experirentur, literas vnã
cum docendi munere deseruerunt, nouam viuendi formam
commenti. His igitur doctrinæ custodibus, & occiderunt literæ,
& interijt vnã pietas Christiana, superstitionibus adeò cumula-
tis, vt necessitas coegerit bonos & salutare principes cogitare de
scholarum instauratione, quas intelligerent fundamentum esse
veræ doctrinæ & religionis.

Vir fuit præter alias virtutes singulari eruditione Fridericus
secundus imperator, auus maternus Dicemanni Landgrauij,
cuius apud nos sepulcrum visitur. Is in Italia Academias com-
plures fundauit. Verùm in his terris nihil tùm auditum fuit do-
ctrinæ eruditæ.

Cùm Carolus IIII. in Academia Pragensi, quam veluti
coloniam ex illa Parisiensi deduxerat, Germanos honoribus, di-
gnitatibus, immunitatibus, iure, & numero suffragiorum Boë-
mis prætulerat, quo factum est, vt multi ex his regionibus eò se
studiorum causa conferrent, de quibus inprimis celebrantur Ia-
cobus Misnensis, & Dresdensis Petrus, qui vel auctores fue-
runt, vel certè socij præcipui Iohannis Husi, in incidendis ner-
uis regni Pontificij. Petrus postea in patria, itemq; Chemnitij,
& Cygnæ ludum literarium cum magno commodo harum ter-
rarum aperuit.

Vt autem ista de quibus dixi priuilegia Germanos in Boë-
miam inuitarunt, ita odia etiam vt fit, illa res peperit & dissidia:
hospites enim exagitarunt æmuli indigenæ. Accedebant & a-
liæ causæ, ideoq; cesserunt Germani, seq; contulerunt partim in
hanc urbem, partim Erphordiam. Hæ enim duæ Academiae ex
ruina Pragensis prodierunt. Benignè autem & humaniter su-
scepti sunt à Friderico Principe ij, qui Musas secum huc addu-
xissent. Iohannes enim Hofmannus Schueitnicensis, qui è Ger-
manis

K

manis

86
manis Rector fuerat vltimus Academiae Pragensis, cooptratus in collegium Misnense Theologiam hic docuit, postea Episcopus Misnensis factus, Iohannes autem Munsterbergius summis in hac Academia honoribus & commodis auctus fuit.

Tradi igitur iam tum singulari Dei beneficio in hac schola coeperunt artes bonae, sed tamen inuoluta erant omnia superstitione, linguae latinae vsus erat corruptissimus, graecae nullus, Hebraicam fortasse ne fando quidem audierant nostri homines. Anni autem nunc sunt centum cum post captam a Machomete Constantinopolin, & expugnatam Calcidem, fœda strage Christianorum edita, Musae e Graecia pulsae abierunt in exilium, quaesitum nouas sedes in Italia, deducuntibus eas multis praestantibus viris, quorum opera restitutae ex Graecis fontibus disciplinae reuixerunt, quae Gothicis vastationibus iacuerant sepultae profunda barbarie.

Primus Graecarum literarum studia in Italia excitauit Emanuel Chrysoloras, qui Venetijs primum, deinde Florentiae Romaeque ac demum Ticini docuit, cui deinde alij successerunt. Chrysoloram audierat Gregorius Tiphernas, a quo Graeca lingua Lutetiam Parisiorum reducta est. Tiphernati successit Hieronymus Spartiata Graecus, quem Reuchlinus audiuit, & semina linguae graecae in Germaniam intulit.

Latini homines Graecorum aemulatione ad patriam ipsi quoque linguam, quae penè funditus collapsa erat, instaurandam accenduntur, atque ita leges publicae emendatae sunt, & expurgata nonnihil religio, quae iacebat monachorum somnijs obruta & oppressa. Et, nisi diuinitus in Italiam Graecia commigrasset, futurum erat, vt prorsus obsolesceret latina lingua, vitiata conspurcataque fœda barbarie, & graecae linguae ne quidem vestigia iam vlla extarent, occidissentque vna monumenta religionis nostrae, nec iam sacrorum librorum titulos, amissa graeca lingua, quisquam intelligeret.

Hæ igitur

87
Hæ igitur linguæ cùm certatim in scholis Italiae & Galliae magno studio colerentur, prosperrimo successu latè sparsæ, & magnam lucem artibus omnibus, & ad repurgationem doctrinæ Ecclesiasticæ momenti plurimum attulerunt. A Reuchlino semina græcæ linguæ, & doctrinæ eruditæ percepta in Italia & Gallijs, Germaniæ illata diximus, & ab alijs alibi, à Simlero Tubingæ propagata, cupidissimè & facilimè admisit, & postea cum magno foenore reddidit Philippus Melanthon. Coepit etiam tum Erasmi Roterodami nomen magnopere celebrari. Ricardus autem Crocus Britannus, qui ipse quoq; in Gallia græcas literas didicerat, in hanc Academiam docendi causa venit, anno Christi millesimo quingentesimo decimo quinto. Et paulò post Petrus Mosellanus, quos veluti cœlo demissos venerati sunt omnes, cùm rei novitas plurimorum animos admiratione commoueret.

Sed imprimis studiosè & constanter hos audiuit Ioachimus Camerarius, natus ad instauranda optimarum artium studia, vt euentus docuit. Ex huius enim scholis, quas aliquandiu Norimbergæ, & Tubingæ & deniq; apud nos totis annis triginta tribus habuit, tanquam ex equo Troiano prodierunt magni exercitus, foedam illam barbariem ab Ecclesia & Republica depellentium, inter quos etiam magnifici Rectoris nostri opera conspicua fuit, quam diu nauauit scholæ nostræ græcas literas in hac docendo.

Si qui non possunt existimare, quantum decus & commodum hæc Academia, atq; adeò tota res literaria amiserit, ij deinceps carendo scilicet intelligent. Ego sic statuo itaq; mihi persuadeo, singulari Dei beneficio coniunctos fuisse in his terris tres viros, Martinum Lutherum, Philippum Melanthonem, & Ioachimum Camerarium, quorum quisq; ad felicem statum scholarum, Ecclesiæ, & reipublicæ, peculiare quiddam & suum conferret: qua in re demonstranda, neq; dicendi copia, neq; vt

arbitror, audiendi favore, sed oportunitate oratio mea deficitur. His autem viris omnibus iam è medio sublatis, quid deinceps sperandum, vel potius non metuendum sit, non libet nunc male ominando persequi.

Quæ autem hæcenus commemorauimus de fructuosa & necessaria scholarum cum Ecclesijs copulatione, & progressionibus doctrinæ, inde vsq; ab initio, de incrementis bonarum literarum & pietatis in his terris & Academia nostra: hæc igitur eò pertinent, vt excitati Deo pro tantis beneficijs gratias agamus, vtq; suo quisq; loco tanta bona apud nos conseruari, & ad posteros transmitti studeat.

At quo pacto inquiet aliquis? dicam breuiter. Habemus leges, inde sibi quisq; quod sequatur capiat, inde foedum incæptu, foedum exitu, quod vitet. Habemus custodem legum magnificum Rectorem, virum eruditione, virtute, sapientia præstantem: cuius neq; in tuendo statu Academiae fides desiderabitur, neq; in commodis conciliandis diligentia. Huic omnes, qui sciunt & possunt, quasi subsidio suo, in rebus difficilibus præstò sint. Cæteri obædiendo, obseruando, morem gerendo, officium suum faciant, & commententur assidue id, quod veterum quidam scripsit, obædientia filiam esse salutem, atq; incolomitatem. At improbi secedant, secernant se à bonis, turbare definant, sit deniq; inscriptum in fronte vnus cuiusq;, quid de nostra communitate sentiat. Tum tu æterne Deus, cuius opus est natura vniuersa, iniurias omnes à Scholis, Ecclesia, & politijs, à vita fortunisq; nostris arcebis, & omnes inimicos bonorum, hostesq; congregationis nostræ depelles, loqueris ad eos in ira tua, & in furore tuo eos conturbabis. DIXI.

Ge 133

ULB Halle

3

002 178 605

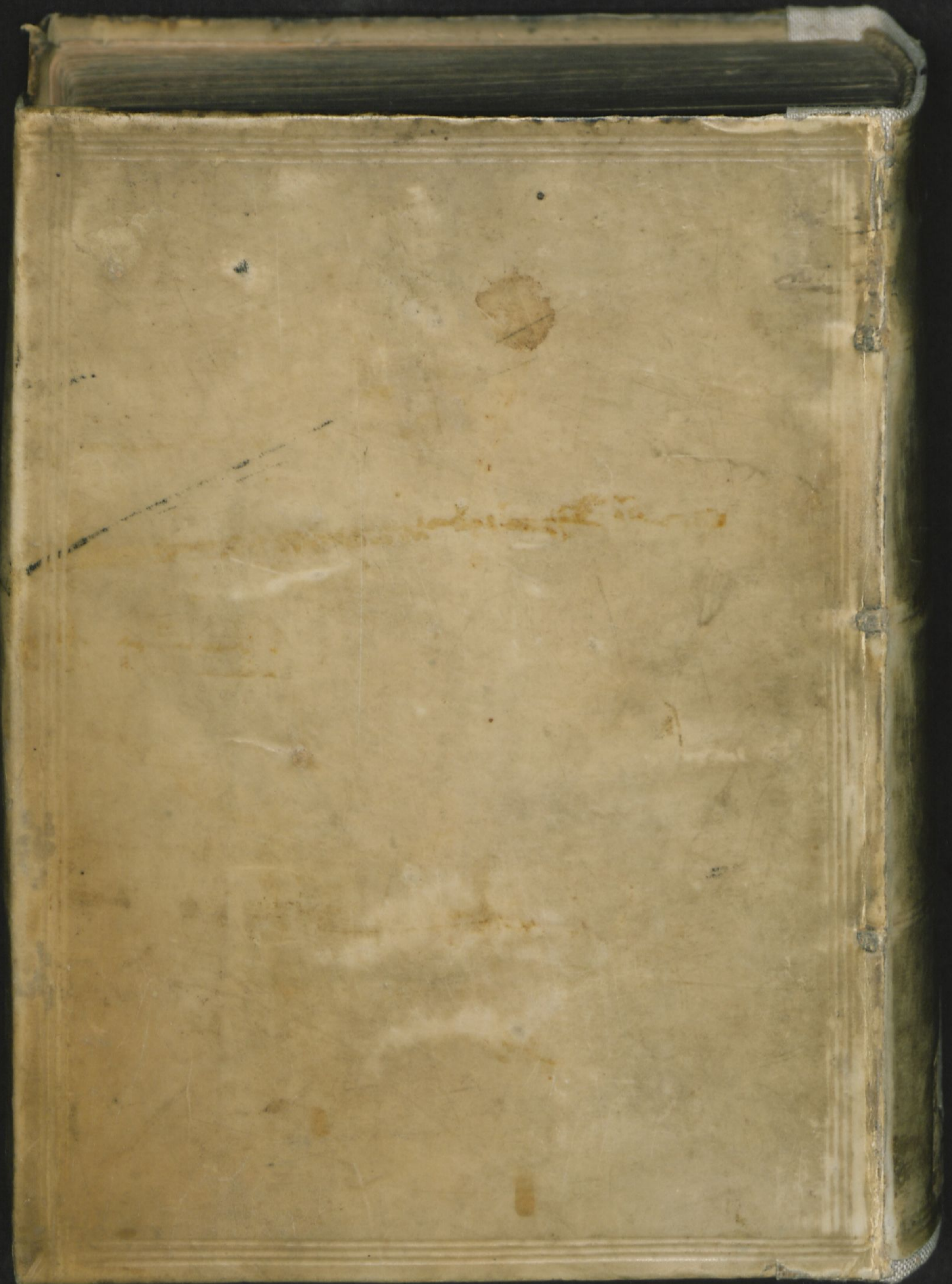

Sb.

Handwritten signature or initials

Handwritten mark

VI.
ORATIO

à
Iohanne Pfef

&

Henrico Salr

Theologis

IN ACADEMIA I

PSIENSI, ANNIS DIVERS

cum ab ijs pro antiquo more Rector
cant) natione, solenni conuentu
mendarentur Viri Cl

Ioachimus Camerarius

Henricus Salmuth Suis

Iohannes Homilius M

Leonhartus Lycius H

Victorinus Strigelius K

Iohannes Stromerus

Georgius Masbachius

Collectæ &

à

I O H A N N E S A L M V T I

* *

S E R V E S

ANNO M. D. LX

